

Česká zemědělská univerzita

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Bezpečnost práce a ochrana zdraví

Jaroslava Blažková

© 2011 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jaroslava Blažková

obor Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Klatovy

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze čl. 17 odst. 2 určuje tuto diplomovou práci.

Název práce: **Bezpečnost práce a ochrana zdraví**

Osnova diplomové práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Základní struktura právních předpisů - EU, ČR
4. Činnost orgánů inspekce práce v ČR
5. Pracovní úrazy, nemoci z povolání
6. Praktický přehled BOZP ve výrobním průmyslovém podniku KOSTAL CR
7. Závěr
8. Seznam použitých zdrojů
9. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 60 - 80 stran

Doporučené zdroje:

<http://www.bozpinfo.cz>

<http://www.suip.cz>

<http://www.szu.cz>

<http://www.vubp.cz>

<http://www.osha.europa.eu/en>.

Podklady společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o.

Zákon č. 262/2006 Sb.,

zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekcii práce, ve znění pozdějších předpisů

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Bohumír Štědroň, LL.M. Ph.D.**

Termín odevzdání diplomové práce: duben 2011

.....
Vedoucí katedry

L.S.

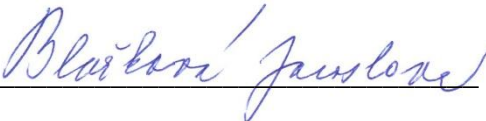

.....
Děkan

V Praze dne: 3. 2. 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „BOZP“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušovala autorská práva třetích osob.

V Praze dne 8. 4. 2011

Barbora Javlová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala JUDr. Ing. Bohumíru Štědroňovi, LL.M. Ph.D, za odborné vedení a rady při zpracování mé diplomové práce společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o., za umožnění zpracování této práce a poskytnuté odborné konzultace k danému tématu.

Bezpečnost práce a ochrana zdraví

Occupational health and safety

Souhrn

Předmětem diplomové práce je bezpečnost a ochrana zdraví při práci se zaměřením na problematiku smrtelné úrazovosti a nemocí z povolání. V úvodní části je popsán systém tvorby, vývoje a struktury právních předpisů, týkajících se problematiky BOZP v legislativě EU a ČR, činnost orgánů inspekce práce a dozoru nad bezpečností práce. Další fáze práce je věnována problematice smrtelných pracovních úrazů a nemocí z povolání. Pro analýzu vývoje počtu pracovních úrazů a počtu nemocí z povolání a zhodnocení úrovně aplikace jednotlivých právních předpisů z oblasti BOZP byl vybrán konkrétní podnikatelský subjekt. Zde byl zkoumán vliv úrovně této aplikace na vývoj počtu pracovních úrazů za sledované období.

Summary

The master thesis targets occupational health and safety and focus on issue of fatal accidents and occupational diseases. Introduction describes a system of creation, development and structure of legal enactments which are devoted to an issue of occupational health and safety in legislation of European Union and Czech Republic, and function of the safety inspection authority and labour safety supervision. Next part of the thesis attends to an issue of fatal accidents and injuries and occupational diseases. At the end, the influence of an implementation of occupational health and safety enactments on the real numbers of fatal injuries and occupational diseases was analyzed at the particular business subject. The level of application the particular labour health and safety legal enactments was also evaluated.

Klíčová slova:

Bezpečnost práce, právní předpisy, zákony, technické normy, státní úřad inspekce práce, inspektoráty práce, pracovní úrazy, prevence, rizika, osobní ochranné pracovní pomůcky

Keywords:

Occupational safety, legal regulations, legislation, technical standards, government office of the labour inspection, safety inspectorate, on-the-job accidents, prevention, risks, employment personal protection tools

Seznam zkratek

EHS	Evropské hospodářské společenství
BOZP	bezpečnost práce a ochrana zdraví
EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
ČÚBP	Český úřad bezpečnosti práce
ČBÚ	Český báňský úřad
MZd	Ministerstvo zdravotnictví
ESČ	Elektrotechnický svaz československý
ČSN	česká technická norma
ITI	Institut technické inspekce
ZIP	zákon o inspekci práce
SUIP	Státní úřad inspekce práce
ČSÚ	Český statistický úřad
CZ-NACE	odvětvová klasifikace ekonomických činností
ISO	Mezinárodní organizace pro normalizaci
ISO/TS 16 949	certifikace managementu jakosti pro dodavatele automobilového průmyslu
OOPP	osobní ochranné pracovní prostředky
MBP	místní bezpečnostní předpisy
SM	system managementu
SM BOZP	system managementu BOZP
IMS	integrovaný system managementu
QMS	system řízení jakosti
EMS	environmentální system řízení
MPBP	místní provozní bezpečnostní předpis
TOP	technicko organizační předpis
Směrnice KOM	směrnice Komise evropského společenství

Obsah

1. Úvod	11
2. Cíl práce a metodika.....	12
3. Základní struktura právních předpisů – EU, ČR.....	14
3.1 Právní předpisy EU	14
3.1.1 Mezinárodní organizace práce	14
3.1.2 Sbližování předpisů v oblasti BOZP s předpisy ES.....	14
3.1.3 Charakteristika komunitárního práva, předmět a cíl sbližování	16
3.1.4 Legislativa Evropského společenství o BOZP na pracovišti a její vývoj	17
3.1.5 Bílá kniha	19
3.1.6 Rámcová směrnice 89/391/EHS	20
3.1.7 Individuální směrnice vydané v rámci směrnice 89/391/EHS.....	21
3.2 Právní předpisy ČR.....	25
3.2.1 Legislativní aspekty sbližování práva v České republice	25
3.2.2 Nařízení vlády.....	27
3.2.3 Vyhlášky	29
3.2.4 Technické normy, harmonizace norem.....	30
4. Činnost orgánů inspekce práce v ČR.....	32
4.1 Právní úprava inspekce práce a dozoru nad BOZP v České republice.....	32
4.2 Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů.....	32
4.2.1 Působnost SUIP a inspektorátů práce	33
4.2.2 Správní delikty právnických osob a přestupky fyzických osob.....	36
4.3 Kontrolní činnost	38
4.4 Poradenská činnost	39
4.5 Osvěta a propagace	40
5. Pracovní úrazy, nemoci z povolání.....	41
5.1 Pracovní úrazy	41
5.2 Smrtelné pracovní úrazy	41
5.3 Nemoci z povolání	46
6. Praktický BOZP ve výrobním průmyslovém podniku KOSTAL CR, spol. s r.o.	50
6.1 Identifikace společnosti	50
6.2 Pracovní úrazovost ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o. 2007 - 2010.....	51

6.3	Stanovení cílů společnosti KOSTAL spol. s r.o., v oblasti BOZP	55
6.4	Analýza současného stavu systému managementu BOZP ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o.....	56
6.5	Kategorizace prací	59
6.6	Vyhledávání, vyhodnocování rizik a přijímání opatření k jejich minimalizaci...	60
6.7	Místní bezpečnostní předpisy	61
6.8	Závodní preventivní péče.....	61
6.9	Školení a seznámení zaměstnanců, místní bezpečnostní předpisy	62
6.10	Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků.....	67
6.11	Prověrky BOZP.....	69
7.	Závěr	71
8.	Seznam použitých zdrojů	72

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Právní forma podniků zúčastněných při smrtelných pracovních úrazech v ČR v roce 2009.....	45
Tabulka 2 - Smrtelné pracovní úrazy dle vybraných skupin nehod v ČR v roce 2009	46

Seznam grafů

Graf 1 - Smrtelné pracovní úrazy od roku 2000 do roku 2009	43
Graf 2 - Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů u podniků podle odvětví v roce 2009 .	44
Graf 3 - Vývoj počtu hlášených případů nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání v letech 1999 - 2009.....	47
Graf 4 - Hlášené případy nemocí z povolání dle odvětvové klasifikace ekonomických činností za rok 2009	48
Graf 5 - Hlášené případy ohrožení nemocí z povolání dle odvětvové klasifikace ekonomických činností za rok 2009	49
Graf 6 - Počet pracovních úrazů a poranění ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o.	51

1. Úvod

Právní a morální závazky zajišťovat bezpečnost na pracovišti se vymezují v různých zákonech a kodexech už několik tisíc let. První nastolování bezpečnostně – politicko – etických otázek se objevují již 1800 let před naším letopočtem. V této době babylonský panovník Chammurapi vydal 271 zákonů. Některé z nich se vztahovaly k bezpečnosti a mnohé upravovaly tresty a náhrady za poranění způsobené jiné osobě, ať úmyslně nebo bezděčně. Např. zákon č. 198: „Jestliže některá osoba vypíchne oko nebo zlomí kost jinému svobodnému člověku, zaplatí jednu zlatou minci“ (Novák, 2004, s. 1). Již v této době byly také stanoveny přísnější tresty za nebezpečné stavební práce a požadované záruky životnosti stavby. Zákon č. 229: „Jestliže stavitel pro někoho staví dům a nepostaví jej řádně a dům, který postavil, spadne a zabije vlastníka domu, pak bude tento stavitel potrestán smrtí“ (Novák, 2004, s. 1). Dalším příkladem počátků bezpečnosti práce a ochrany zdraví je příklad ze starého Egypta, kde si kolem roku 1500 před Kristem egyptský panovník Ramses III. údajně najal lékaře k péči o dělníky v dolech a v kamenolomech a na veřejně prospěšných dílech, např. stavbách vodních kanálů a velkých chrámů. V hebrejském Pentateuúchu, 1500 let před naším letopočtem se uvádí: „Když vystavíš nový dům, uděláš na střeše zábradlí. Neuvalíš na svůj dům vinu za prolitou krev, kdyby někdo z něho spadl“ (Novák, 2004, s. 1). Z těchto pramenů je zřejmé, že společenská odpovědnost za zdraví osob byly i v minulosti nedílnou součástí vyspělých civilizací.

Bezpečnost a ochrana zdraví osob při práci se vyvíjela po celá staletí. Vznikaly instituce, které se touto problematikou zabývaly a rozvíjely jí. Zkoumaly, jak především zvýšit bezpečnost strojů a zařízení, protože se předpokládalo, že bezpečný stroj automaticky znamená bezpečnou práci. Docházelo rovněž k velkému množství legislativních kroků, směřujících ke zlepšení situace v oblasti ochrany zdraví a životů lidí při práci. Praxe ovšem ukázala, že tyto kroky měly pouze omezenou platnost. Bezpečné technické zařízení je důležitým a nezbytným předpokladem, ale v pracovních systémech, jejichž součástí je člověk, je bezpečnost práce významně ovlivněna právě jeho vlastnostmi, schopnostmi a chováním. Člověk, lidský činitel je nejslabším a nejméně spolehlivým článkem pracovních systémů. Absolutní bezpečnost neexistuje, protože každá činnost, kterou se lidé zabývají, obsahuje riziko a není zcela bezpečná.

2. Cíl práce a metodika

BOZP je nedílnou a důležitou součástí našeho, nejen pracovního, života. V posledních letech se dostává do popředí zájmu a to zejména z toho důvodu, že i přes stále propracovanější systém BOZP nejsou výsledky jeho působení uspokojivé. Zejména v oblasti pracovních úrazů, zvláště smrtelných, není dosahováno očekávaného zlepšení, tedy snížení jejich počtů. Právních předpisů, upravujících oblast BOZP, bylo vypracováno již velké množství a jejich implementace a praktické využití není vždy jednoduché. Počínaje evropským právním systémem Evropské unie, přes zákonné požadavky České republiky a působení příslušných inspektorátů práce záleží až na konkrétním zaměstnavateli, jakým způsobem uvede tyto právní předpisy do praxe, jak bude dodržovat a kontrolovat jejich plnění.

Cílem práce je analyzovat vývoj smrtelné úrazovosti a vývoj počtu nemocí z povolání v ČR za sledované období a porovnat tento vývoj se situací ve vybraném podnikatelském subjektu a zhodnotit úroveň aplikace jednotlivých právních předpisů z oblasti BOZP u tohoto podnikatelského subjektu a vliv této úrovně na vývoj počtu pracovních úrazů za sledované období.

Metodika práce spočívá v popisu systému tvorby, vývoje a struktury právních předpisů, týkajících se problematiky BOZP v legislativě EU a ČR. Je popsána činnost orgánů inspekce práce a dozoru nad bezpečností práce se zaměřením na právní úpravu jejich činnosti, působnosti, pravomocí a správního trestání. Další kapitola práce je věnována problematice pracovních úrazů a nemocí z povolání. Je provedena analýza vývoje smrtelné pracovní úrazovosti za určité sledované období, analýza smrtelné pracovní úrazovosti dle odvětví, dle právní formy podniků a dle skupin nehoda a je provedena analýza vývoje nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání za určité sledované období. V další kapitole je popsán vybraný podnikatelský subjekt se zaměřením na aplikaci příslušných právních předpisů z oblasti BOZP v praxi a je analyzován vývoj počtu pracovních úrazů a poranění v podnikatelském subjektu, včetně charakteristiky jednotlivých událostí za vybrané období.

Nejvyšší počty smrtelných úrazů v ČR se vyskytují u podniků s právní formou společnost s ručením omezeným. Z tohoto důvodu a s ohledem na skutečnost, že vybraný subjekt zaměstnává velký počet zaměstnanců, jsem si vybrala společnost této právní formy. V práci jsou využita data a údaje v dané době zveřejněné.

3. Základní struktura právních předpisů – EU, ČR

3.1 Právní předpisy EU

3.1.1 Mezinárodní organizace práce

Problematiku bezpečnosti práce upravují předpisy, vydávané Mezinárodní organizací práce a orgány Evropských společenství. Mezinárodní organizace práce byla založena roku 1919 a jejím zakládajícím členem byla rovněž Československá republika. Základními principy Organizace práce jsou principy tripartity, její orgány se skládají z delegátů vlády, zaměstnanců (zpravidla zastupují odbory) a zaměstnavatelů. Její činnost spočívá v přijímání mezinárodních úmluv. Ratifikacemi a zveřejněním úmluv se tyto následně stávají součástí právního řádu příslušného členského státu. Z vydaných úmluv je pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci základní a nejdůležitější Úmluva č. 155 z roku 1981, která byla do právního řádu České republiky začleněna jako vyhláška č. 20/1989 Sb., o Úmluvě bezpečnosti a zdraví pracovníků a o pracovním prostředí. Tato úmluva upravuje zásady vnitrostátní politiky a opatření na úrovni podniku v oblasti bezpečnosti práce. Ze smlouvy o Evropských společenstvích vychází obsah směrnic Evropských společenství. Direktivní charakter mají smlouvy po linii producentů (k bezpečnosti výrobků) podle ustanovení 110a smlouvy. Po linii provozovatelů se vychází z ustanovení 118a smlouvy. Z něho vyplývá, že požadavky stanovené směrnicemi jsou pojety jako minimální hranice z hlediska úrovně bezpečnosti. Všeobecný charakter má např. Směrnice 89/391/EHS o provádění opatření ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Konkrétní problematiky podrobně upravuje většina směrnic, např. 89/655/EHS, která se týká se minimálních požadavků na bezpečnost a ochranu zdraví při používání pracovního zařízení pracovníky při práci.

Výše citované směrnice členské státy vypracovávají společně a dle stanoveného harmonogramu prací se zavazují, že se ke stanovenému datu stanou součástí právního řádu každé členské země.

3.1.2 Sbližování předpisů v oblasti BOZP s předpisy ES

Pro ekonomické zapojení České republiky do Evropských společenství je důležitou podmínkou sbližování stávajících a budoucích právních předpisů ČR s právními předpisy

Evropských společenství (komunitárním právem). Z Evropské dohody (Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 7/1995 Sb., o sjednání Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé)¹, zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé, vyplývá pro Českou republiku závazek zajišťovat postupně slučitelnost jejich právních předpisů s právními předpisy ES. Ochrana pracovníků na pracovišti je oblastí práva, na jejíž sbližování s právem Evropských společenství klade Evropská dohoda v čl. 70 zvláštní důraz.

V ČR byl pro realizaci tohoto úkolu zřízen Vládní výbor pro Evropskou integraci, Pracovní výbor pro provádění Evropské dohody při Ministerstvu zahraničních věcí. Oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci spadá do působnosti pracovní skupiny pro zaměstnanost a sociální věci. Všem ústředním orgánům státní správy vláda České republiky svými usneseními uložila, aby při přípravě právních předpisů zajišťovaly slučitelnost českého právního řádu s právem Evropských společenství.

Ústřední orgány státní správy jsou zejména povinny:

- sledovat a analyzovat vývoj práva Evropských společenství,
- vést dokumentaci práva Evropských společenství,
- při zpracovávání návrhů právních předpisů dbát o soulad s právem Evropských společenství,
- přihlížet při zpracování návrhů právních předpisů též k legislativním záměrům Evropských společenství.

Každý tento návrh nového předpisu nebo návrh na změnu platného předpisu musí mít v důvodové zprávě tzv. harmonizační klauzuli. Ta obsahuje přehled právních norem Evropských společenství, které se na danou oblast vztahují, jaké jsou jejich hlavní principy a v jakém rozsahu je navrhované řešení slučitelné s těmito právními akty. Jestliže návrh předpisu není plně slučitelný s těmito právními akty komunitárního práva, odchylka musí být zdůvodněna a musí být uvedena představa o krocích směřujících k dosažení plné

¹ Petrů P, Tomeček M., Bezpečnost práce, kapitola 3.1. str. 1

slučitelnosti. Pokud problematika řešená v návrhu přepisu v komunitárním právu řešena není, musí tato skutečnost být výslovně uvedena.

V České republice jsou otázky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků při práci v kompetenci více ústředních orgánů státní správy, zejména:

- Ministerstva práce a sociálních věcí (pracovněprávní otázky, bezpečnost práce),
- Ministerstva zdravotnictví (ochrana zdraví, hygiena práce),
- Ministerstva vnitra (požární ochrana),
- Českého báňského úřadu (bezpečnost a ochrana zdraví pracovníků při hornické činnosti a činnosti prováděné hornickým způsobem).

3.1.3 Charakteristika komunitárního práva, předmět a cíl sblížení

Právo Evropských společenství představuje jednotný systém norem. Prameny práva Evropského společenství lze rozdělit do dvou základních skupin:

- primární právo
- sekundární právo

Primární právo je tvořeno především zakládajícími smlouvami spjatými s existencí Společenství, smlouvami o přístupu dalších států a dohodami o přidružení s třetími státy. Do této skupiny spadá též Evropská dohoda, zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé. Sekundární právo představuje samotná legislativa, zpracovávaná a vydávaná orgány Evropských společenství. Tato legislativa je vydávána na základě smluv zakládajících Evropská společenství a k jejich provedení. Smlouva o založení Evropského společenství (čl. 189) uvádí tři druhy právně závazných aktů. Jsou jimi nařízení, směrnice a rozhodnutí. Nařízení má obecnou závaznost. Znamená, že je přímo závazné ve všech svých částech a bezprostředně použitelné v každém členském státě. Směrnice je závazná pro členský stát, jemuž je určena. Pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, se volba formy a prostředků ponechává na vůli orgánů členského státu. Stát musí svůj právní řád sblížovat s danou směrnicí v určité lhůtě. Pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci bylo

zatím vydáno 19 směrnic. Rozhodnutí je závazné jen pro toho, komu je určeno (členské státy, fyzické či právnické osoby).

Závazné právní akty vydávají tyto orgány Evropských společenství - Evropský parlament společně s Radou, Rada samostatně a Komise. Právní akty musí být přijaty postupem stanoveným ve Smlouvě o Evropských společenstvích. Obecně závazné právní akty musí být zveřejněny v Úředním věstníku EU. Nabývají účinnosti, není-li v nich uvedeno výslovně jinak, dvacátým dnem po uveřejnění. Kromě závazných právních aktů vydávají orgány Evropských společenství akty, které jsou právně nezávazné. Jsou to stanoviska a doporučení. Tyto akty napomáhají zejména aplikaci závazných právních aktů. Předmětem sblížování práva České republiky s právem Evropských společenství jsou směrnice Evropských společenství. Cílem sblížování práva ČR s právem Evropských společenství je slučitelnost těchto předpisů s předpisy Evropského společenství. To znamená, že výklad a aplikace předpisů nebudou odporovat výkladu a aplikaci komunitárního práva. Znění příslušných ustanovení českého předpisu nemusí být tedy identické se zněním příslušné směrnice Evropských společenství, ale musí prosadit a dosáhnout cíle směrnicí sledovaného.

3.1.4 Legislativa Evropského společenství o BOZP na pracovišti a její vývoj

Legislativa v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v právu Evropských společenství je vydávána zejména formou směrnic Rady. Je charakterizována dvěma stadii, v nichž se vyvíjela.

V prvním stadiu byla přijata série závazných právních aktů, které se opíraly o čl. 100 Smlouvy o založení EHS (Smlouva o zřízení Evropského hospodářského společenství podepsána v Římě 25. 3. 1957, označovaná také jako „Římská smlouva“, vstoupila v platnost 1. 1. 1956). Článek 100 byl tedy právním základem pro sblížování všech právních a správních předpisů členských států, které měla přímý vliv na řízení nebo fungování společného trhu. První sérii zahájila směrnice Rady 77/576/EHS o bezpečnostním značení na pracovištích. Po ní následovala první rámcová směrnice 80/1107/EHS, o ochraně pracovníků před riziky spojenými s jejich vystavením vlivům chemických, fyzikálních a biologických činitelů na pracovišti a čtyři k ní vydané individuální směrnice – 82/506/EHS - metalické olovo a jeho ionické sloučeniny,

86/188/EHS – hluk, 83/477/EHS – azbest, 88/364/EHS – zákaz specifických činitelů a činností v práci²

V druhém stadiu následovala po roce 1987 série opatření, kdy byl přijat Jednotný evropský akt (vstoupil v platnost dne 1. 7. 1987), který pro legislativu v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci přinesl nové právní základy a to nové články 100a a 118a doplněné do Smlouvy o založení EHS.

V dalším období bylo hlavním smyslem přispět k sociální dimenzi vnitřního trhu tím, že se pozornost zaměřila na vážné lidské a ekonomické důsledky, zapříčiněné přehlížením zdraví a bezpečnosti pracovníků při práci. Právní úprava v sociální sféře byla odůvodňována tím, že nevyrovnaný přístup vnitrostátního zákonodárství k právům pracujících nebo k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci by mohl vyústit v to, že ekonomické subjekty by mohly nést nerovné náklady a to by mohlo ohrozit hospodářskou soutěž. Do smlouvy o založení EHS byly doplněny nové články 100a a 118a, které stanovily všeobecné principy legislativy na tomto úseku a zakládají dvě nové větve legislativy v této oblasti. Podle článku 100a je regulována bezpečnost, zdraví, ochrana životního prostředí a ochrana spotřebitelů, která má přímý vliv na vytváření a fungování vnitřního trhu Evropských společenství. Jedná se zejména o technické požadavky, kterým musí vyhovovat výrobky, uváděné na vnitřní trh, tzv. „výrobní směrnice“. Legislativa v této oblasti je koncipována tak, že směrnice stanoví požadavky, které musí členské státy zavést tak, aby úroveň ochrany ve všech členských zemích byla stejná.

Bezpečnost a ochrana zdraví pracovníků na pracovištích je regulována podle článku 118a. K této problematice se vztahuje druhá série závazných právních aktů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Prvním aktem byla nová rámcová směrnice 89/391/EHS, o provádění opatření ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci, doplněná směrnicí 91/383/EHS - opatření ke zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zaměstnanců s pracovním poměrem na dobu určitou nebo s dočasným pracovním poměrem³. Na rámcovou směrnici navazuje 19 individuálních směrnic, zaměřených na specifické bezpečnostní a zdravotní požadavky, a v přípravném legislativním procesu je řada dalších. Druhá série závazných právních aktů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je koncipována tak, že směrnice stanoví minimální

² Petrů P, Tomeček M., Bezpečnost práce, kapitola 3.3, str. 1

³ Petrů P, Tomeček M., Bezpečnost práce“ kapitola 3.3. str. 4

požadavky, které musí členské státy postupně zavést. Pokud členský stát již zavedl opatření k vyššímu stupni ochrany pracovníků, jsou taková opatření v souladu s legislativou Evropských společenství a není třeba je měnit (dosažená zlepšení lze zachovat). Rovněž státy mohou nově přijmout vyšší stupeň ochrany, než požadují směrnice Evropských společenství.

3.1.5 Bílá kniha

Důležitým instrumentem, který výrazně zasahuje do plnění závazku sblížení práva ČR s komunitárním právem, je Bílá kniha Evropských společenství o přípravě asociovaných zemí střední a východní Evropy na vnitřní trh z roku 1995. Byla součástí předvstupní strategie přidružených zemí střední a východní Evropy. Slouží jako vodítko, které přidruženým zemím pomůže připravit se na fungování v rámci požadavků vnitřního trhu Evropské unie. Začlenění do vnitřního trhu je třeba odlišit od vstupu do Evropské Unie, jehož součástí bude přijetí celého souboru *acquis communautaire*⁴.

Bílá kniha uvádí a charakterizuje hlavní opatření a navrhuje posloupnost kroků, jak se vypořádat se sblížením legislativy. Konkrétní časový rozvrh pro převzetí jejich doporučení neobsahuje. Záleželo na každé jednotlivé zemi střední a východní Evropy, jak rychle bude sladovat svoje zákonodárství s předpisy vymezenými v Bílé knize. Ve výčtu doporučených opatření Bílá kniha rozlišuje klíčová opatření, která jsou nutná k fungování vnitřního trhu. Pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví na pracovišti Bílá kniha uvádí jako klíčová opatření převzetí směrnic, vydaných ve druhé sérii a rozděluje je do dvou etap, které představují hlavní priority.

Etapa I zahrnuje Rámcovou směrnicí 89/391/ EHS, včetně jejího doplňku směrnice 91/383/EHS. Přijetí všech zásad zahrnutých do rámcové směrnice 89/391/EHS je nezbytné, má-li se vytvořit systém ochrany života, zdraví a bezpečnosti práce, odpovídající systému, který existuje v Evropské unii.

Etapa II zahrnuje všechny individuální směrnice vydané k rámcové směrnici 89/391/EHS. Každá z těchto směrnic řeší bezpečnost a ochranu zdraví při práci pracovníků v určité konkrétní oblasti. V rámci II. etapy měly země střední a východní Evropy tyto

⁴ Označení souhrnu všech právních pravidel v jakékoliv formě, tj. obecně závazných i individuálních závazných aktů a i právně nezávazných dokumentů, které se vztahují k činnosti Evropské unie (deklarace, Bílá kniha atd.) <http://cx.wikipedia.org/wiki/Design>

směrnice nejen transformovat do svých právních ráďů, ale též ověřit jejich působení, aby mohly v nejkritičtějších oblastech dosáhnout uspokojivé úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

3.1.6 Rámcová směrnice 89/391/EHS

Nový účinný požadavek na členské státy - u zaměstnavatelů zajistit pozitivní postoj k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, zejména prostřednictvím závazků (hodnotit rizika ohrožení života a zdraví všech pracovníků) je zaveden prostřednictvím Rámcové směrnice Rady 89/391/EHS, o provádění opatření ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků při práci. Za pracovníky jsou ve směrnici považováni zaměstnanci, učni a praktikanti. Pro plnění úkolů při hodnocení rizik a přijímání vhodných opatření směrnice předpokládá působení zvláště odborně způsobilých osob (bezpečnostně technické služby). Tyto osoby musí být v dostatečném počtu a musí být vybaveny vhodnými prostředky k plnění svých úkolů. Pracovníkům byla stanovena práva a povinnosti, která je činí odpovědnými jednak za své vlastní jednání k zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti, ale také za okamžité informování zaměstnavatele o vážném a bezprostředním nebezpečí, které hrozí. Co nejširší a účinnou účast na řešení záležitostí bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v podniku umožňuje pracovníkům institut zástupce pracovníků. Nezbytné prostředky, čas a podmínky je jim povinen poskytnout zaměstnavatel. Dialog zaměstnavatele a pracovníků a vzájemná vyvážená spolupráce je základem opatření ke zvýšení bezpečnosti a ochrany pracovníků na pracovištích. Zajistit vhodné a dostatečné školení a informace pracovníkům a jejich zástupcům je účinným prostředkem prevence pracovních úrazů a rámcová směrnice proto zdůrazňuje povinnost zaměstnavatele posílit speciální bezpečnostní školení ve vztahu ke konkrétním pracím. Rámcová směrnice požaduje zajistit opatření k zajištění pravidelných prohlídek zdravotního stavu pracovníků ve vztahu k jejich práci.

V roce 1991 byla Rámcová směrnice doplněna směrnicí 91/383/EHS, doplňující opatření ke zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pracovníků s pracovním poměrem na dobu určitou nebo s dočasným pracovním poměrem. Byla tak zohledněna reálná situace pracovního trhu v Evropských společenstvích a to značné zvýšení výskytu zaměstnání na dobu určitou a s dočasným pracovním poměrem. Ukázalo se, že při těchto způsobech zapojení do práce jsou pracovníci v některých oborech činnosti více vystaveni

riziku pracovních úrazů a nemocí z povolání. To si vyžádalo přijetí zvláštních dodatečných pravidel týkajících se poskytování informací, výcviku a lékařského dohledu nad těmito pracovníky. Účelem těchto zvláštních opatření je, aby těmto pracovníkům byla poskytnuta stejná úroveň ochrany, pokud jde o bezpečnost a ochranu zdraví při práci, jako je úroveň poskytovaná ostatním pracovníkům v podniku.

Co se týká vztahu rámcové směrnice 89/391/EHS k první sérii závazných právních aktů, je třeba vycházet ze základního předpokladu, že ustanovení rámcové směrnice 89/391/EHS platí pro všechna rizika, vznikající z práce. Platí tedy i pro rizika, která vyplývají z práce s fyzikálními a chemickými činiteli. Pokud ustanovení rámcové směrnice 80/1170/EHS a k ní vydané individuální směrnice obsahují přísnější nebo specifická opatření, platí tato přísnější a specifická ustanovení. Rámcová směrnice slouží jako základ pro jednotlivé dílčí směrnice, které jsou a budou na jejím základě vydávány, a které pokryjí specifická rizika v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků na pracovišti. Rámcová směrnice čl. 16 odst. 1 v době svého vydání v roce 1989 předpokládala úpravu individuálními směrnicemi v různých oblastech. Ustanovení rámcové směrnice platí neomezeně pro všechny oblasti, které jsou řešeny individuálními směrnicemi. Pokud ustanovení individuálních směrnic obsahují přísnější nebo specifická ustanovení, platí ustanovení individuálních směrnic.

3.1.7 Individuální směrnice vydané v rámcové směrnici 89/391/EHS

Individuální směrnice k rámcové směrnici 89/391/EHS byly vydávány postupně pro jednotlivé specifické oblasti z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci:

1. Směrnice Rady 89/654/EHS, o minimálních zdravotních a bezpečnostních požadavcích na pracoviště, první samostatná směrnice ve smyslu článku 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
2. Směrnice Rady 89/655/EHS, o minimálních zdravotních a bezpečnostních požadavcích na používání pracovního zařízení pracovníky při práci, druhá samostatná směrnice ve smyslu článku 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění, změněná směrnicí 95/63/ES, 2001/45/ES a 2007/30/ES, Stanovisko 2007/C97/06, návrh směrnice KOM (2008)111)

3. Směrnice Rady 95/63/ES – pozměňující směrnici 89/655/EHS, o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při používání pracovního zařízení při práci, druhá samostatná směrnice ve smyslu článku 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
4. Směrnice 2001/45/ES – pozměňující směrnici 89/655/EHS, o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při používání pracovního zařízení při práci, druhá samostatná směrnice ve smyslu článku 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
5. Směrnice Rady 89/656/EHS, o minimálních zdravotních a bezpečnostních požadavcích na používání ochranných prostředků zaměstnanců při práci, třetí samostatná směrnice ve smyslu článku 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
6. Směrnice Rady 90/269/EHS, o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při ruční manipulaci s břemeny spojenou s rizikem, zejména poškození páteře, pro zaměstnance, čtvrtá samostatná směrnice ve smyslu článku 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
7. Směrnice Rady 90/270/EHS, o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci se zobrazovacími jednotkami, pátá samostatná směrnice ve smyslu článku 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
8. Směrnice Rady Evropského parlamentu a Rady 2004/37/ES ze dne 29. dubna 2004, o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí karcinogenům nebo mutagenům při práci, šestá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
9. Směrnice Evropského parlamentu Rady 2000/54/ES, o ochraně zaměstnanců před riziky spojenými s expozicí biologických činitelů při práci, sedmá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
10. Směrnice Rady 92/57/EHS, o minimálních bezpečnostních a zdravotních požadavcích, které musejí dodržovat na dočasných nebo mobilních staveništích,

osmá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES, Sdělení Komise KOM (2008) 698)

11. Směrnice Rady 92/58/EHS, o minimálních požadavcích na bezpečnostní a zdravotní značky na pracovišti, devátá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES, Sdělení Komise KOM (2008) 698
12. Směrnice Rady 92/85/EHS, o zavedení opatření pro podporu zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků těhotných, nedávno rodičích nebo kojících, desátá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES, návrh směrnice KOM (2008) 637
13. Směrnice Rady 92/91/EHS, o minimálních požadavcích na zlepšení pracovní bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků při těžbě nerostných surovin během vrtání, jedenáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
14. Směrnice Rady 92/104/EHS - o minimálních požadavcích na zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků při těžbě nerostných surovin, dvanáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
15. Směrnice Rady 93/103/EHS - o minimálních bezpečnostních a zdravotních opatřeních posádek rybářských lodí, třináctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
16. Směrnice Rady 98/24/ES - o bezpečnosti a ochraně zdraví zaměstnanců před riziky spojenými s chemickými činiteli používanými při práci, čtrnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
17. Směrnice 1992/92/ES – o minimálních bezpečnostních požadavcích na ochranu pracovníků pracujících v prostředí s nebezpečím výbuchu, patnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES

18. Směrnice 2002/44/ES – o minimálních zdravotních a bezpečnostních požadavcích proti rizikům vyplývajícím z vystavení pracovníků fyzikálním vlivům (vibrace), šestnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
19. Směrnice 2003/10/ES – o minimálních zdravotních a bezpečnostních požadavcích proti rizikům vyplývajícím z vystavení pracovníkům fyzikálním vlivům (hluk), sedmnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
20. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/40/ES ze dne 29. dubna 2004 – o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (elektromagnetickými poli), osmnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES a 2008/46/ES
21. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/25/ES – o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojených s fyzikálními činiteli (optickým zářením z umělých zdrojů), devatenáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS ve znění směrnice 2007/30/ES
22. Směrnice Rady 89/391/EHS – o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, doplněno viz směrnice 91/383/EHS, změněná nařízením (ES) č. 1882/2003 a směrnici 2007/30/ES

Strukturu členění individuálních směrnic, vydaných k rámcové směrnici 89/391/EHS lze charakterizovat několika základními skupinami ustanovení:

- a) Preambule obsahuje informace o legislativním rámci, ze kterého individuální směrnice vychází (zejména odkaz na čl. 118a Smlouvy o založení ES a čl. 16 odst. 1 rámcové směrnice 89/391/EHS) a obsahuje základní cíle právní úpravy.
- b) Všeobecná ustanovení specifikuje předmět úpravy individuální směrnice, a to jak pozitivním, tak negativním vymezením, definují pojmy používané v textu směrnice.

- c) V hlavní části individuální směrnice ukládá povinnosti zaměstnavatelům v předmětné oblasti a to jak všeobecně, tak specificky (včetně výjimek). Podstatnou částí jsou požadavky na informace a školení pro pracovníky a konzultace s pracovníky a jejich účast na řešení otázek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- d) Závěrečná ustanovení obsahují přehled příloha individuální směrnice, zrušovací a přechodná ustanovení, lhůty pro členské státy, ve kterých má být individuální směrnice zavedena, datum vydání směrnice.
- e) Přílohy obsahují podrobné minimální požadavky zdravotní a bezpečnostní povahy na danou oblast, dále potřebné tabulky, přehledy a seznamy.

3.2 Právní předpisy ČR

Česká republika se stala členem Evropské unie dne 1. 5. 2004. Jednou z podmínek přijetí bylo splnění základní požadavků legislativy EU v oblasti BOZP.

3.2.1 Legislativní aspekty sblížení práva v České republice

Při transformování směrnice Evropských společenství v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci do českého právního řádu se počítalo s legislativními aspekty. Jedná o ustanovení čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, který stanoví, že povinnosti mohou být ukládány jen na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod.

Nejdůležitějšími právními předpisy z oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a některé předpisy ze souvisejících oblastí jsou:

- Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje Listina základních práv a svobod jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní republiky, ve znění pozdějších předpisů, kde se stanoví:
 - o Zaměstnanci mají právo na uspokojivé pracovní podmínky
 - o Ženy, mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvýšenou ochranu zdraví při práci a zvláštní pracovní podmínky

- Mladiství a osoby zdravotně postižené mají právo na zvláštní ochranu v pracovních vztazích a na pomoc při přípravě k povolání.
 - Ženě v těhotenství je zaručena zvláštní péče, ochrana v pracovních vztazích a odpovídající zdravotní podmínky.
 - Každý má právo na ochranu zdraví
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Stanoví okruh povinností fyzických a právnických osob, které pro ně vyplývají z právních předpisů, z nichž vznikají práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích a právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce, právních předpisů k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a právních předpisů o bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení. Zákoník práce je prvním z kodexů, které byly přijaty v České republice v 21. století a po vstupu České republiky do Evropské unie. Dokonce je vůbec prvním kodexem, který byl přijat v samostatné České republice po rozdělení bývalé federace. Zákoník práce nahradil starý zákoník práce (zákon č. 65/1965 Sb.), který platil po více než čtyřicet let⁵.
 - Zákon č. 264/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti přijetím zákoníku práce, ve znění zákona č. 585/2006 Sb.
 - Zákon 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky, ve znění pozdějších předpisů
 - Zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů

⁵ <http://eshop.beck.cz/zakonik-prace-komentar-2-vydani-ekz116-d/>

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

3.2.2 Nařízení vlády

- Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí
- Nařízení vlády č. 557/2006 Sb., o úpravě náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vzniklé pracovním úrazem nebo nemocí z povolání, o úpravě náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě a o úpravě náhrady nákladů na výživu pozůstalých (úprava náhrady)
- Nařízení vlády č. 148/2006 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací
- Nařízení vlády č. 589/2006 Sb., kterým se stanoví odchylná úprava pracovní doby a doby odpočinku zaměstnanců v dopravě
- Nařízení vlády č. 590/2006 Sb., kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci
- Nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích
- Nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti
- Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 494/2001 Sb., kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu – změna

- k 1. 1. 2011 nařízení vlády č. 201/2010 Sb., o způsobu evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu
- Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků
 - Nařízení vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí
 - Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů
 - Nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat
 - Nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru
 - Nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky
 - Nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí
 - Nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí a nebezpečím výbuchu
 - Nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky

3.2.3 Vyhlášky

- Vyhláška ČÚBP č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška ČÚBP a ČBÚ č. 50/1979 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice, ve znění vyhlášky č. 98/1982 Sb.
- Vyhláška ČÚBP a ČBÚ č. 18/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená tlaková zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění bezpečnosti, ve znění vyhlášek č. 97/1982 Sb. a č. 551/1990 Sb., nařízení vlády č. 352/2000 Sb. a vyhlášek č. 118/2003 Sb., a č. 393/2003 Sb.
- Vyhláška ČÚBP a ČBÚ č. 19/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená zdvihací zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění vyhlášky č. 552/1990 Sb. a nařízení vlády č. 352/2000 Sb. a vyhlášky č. 394/2003 Sb.
- Vyhláška ČÚBP a ČBÚ č. 20/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená elektrická zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění vyhlášky č. 553/1990 Sb., nařízení vlády č. 352/2000 Sb. a vyhlášky č. 159/2002 Sb.
- Vyhláška ČÚBP a ČBÚ č. 21/1979 Sb., kterou se určují vyhrazená plynová zařízení a stanoví některé podmínky k zajištění jejich bezpečnosti, ve znění vyhlášky č. 554/1990 Sb. nařízení vlády č. 352/2000 Sb. a vyhlášky č. 395/2003 Sb.
- Vyhláška ČÚBP č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakových kotelnách
- Vyhláška ČÚBP č. 85/1978 Sb., o kontrolách, revizích a zkouškách plynových zařízení, ve znění nařízení vlády č. 352/2000 Sb.
- Vyhláška MZd č. 288/2003 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázané těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého

měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání

- Vyhláška MZd č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli
- Vyhláška č. 62/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- Vyhláška č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb

3.2.4 Technické normy, harmonizace norem

Technická normalizace byla na národní úrovni zorganizována na začátku 20. století. Roku 1919 byla založena první celostátní společnost Elektrotechnický svaz československý (dále ESČ), který v roce 1920 vydal první normy jako soubor předpisů a normálí ESČ. Československé elektrotechnické normy se zasloužily o rozvoj elektrotechnického průmyslu, firem a živností tím, že vytvořily všeobecně uznávanou technickou základnu jak pro výrobu, tak pro dozorovou činnost. Československé normy byly dobrovolné, přesto měly nepochybnou autoritu díky vysoké úrovni technických řešení a jejich normalizačnímu zpracování. Tvořily základ předpisů profesních svazů, byly široce využívány v soutěžích o veřejné zakázky a významně se uplatňovaly i v pojišťovnictví. Po druhé světové válce se normy ČSN staly závazným předpisem a měly za úkol regulovat jakost výrobků ve znárodněném průmyslu a později také nahrazovat bezpečnostní předpisy. Tento stav přetrval až do roku 1993, kdy byly jednak zcela zrušeny a prohlášeny za neplatné oborové normy a ze státních norem byly jako závazné ponechány jen některé. V roce 1997 nabyly účinnosti zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, jehož součástí byla též změna týkající se norem. Zkratka ČSN od 1. 1. 1998 znamená „česká technická norma“ a od téhož data jsou ČSN předpisy platnými, ale nezávaznými. To v praxi znamená, že uživatel normy může buď použít řešení uvedené v normě, anebo se může od doporučení uvedeného v normě odchýlit a zvolit řešení své. V takovém případě však musí garantovat, že jeho řešení bude stejně dobré nebo lepší než to, které je v normě uvedeno. ČSN tedy představuje bezpečnostní standard a minimální nutnou úroveň.

Československo a později Česká republika je členem mezinárodních normalizačních institucí a po vstupu ČR do EU to v oblasti technické normalizace znamenalo závazek přebírat evropské normy do národní soustavy norem.

Každá evropská či mezinárodní norma (označená např. EN, ETSI, ISO, IEC), která je přijata do soustavy českých norem, se stává normou českou, je označena např. ČSN EN, ČSN EN ISO, ČSN IEC nebo ČSN ETS). Takové normy se označují jako normy harmonizované.

4. Činnost orgánů inspekce práce v ČR

4.1 Právní úprava inspekce práce a dozoru nad BOZP v České republice

Jednotný systém státního odborového dozoru nad bezpečností práce byl zaveden v roce 1968 zákonem o státním odborném dozoru č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, který byl zajišťován inspektoráty bezpečnosti práce. Úkony, které se týkaly vyhrazených technických zařízení byly v 90 letech minulého století vykonávány nově vzniklými organizacemi státního odborného dozoru – Institutu technické inspekce Praha (ITI Praha). Dozor nad bezpečností práce, kromě určitých specifických činností ITI Praha, byl ze zákona č. 174/1968 Sb., v roce 2005 zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, vyjmut. Od roku 2005 je zajišťován Státním úřadem inspekce práce a oblastními inspektoráty práce. Pro oblast vyhrazených technických zařízení, tj. zařízení se zvýšenou mírou ohrožení zdraví a bezpečnosti majetku, která podléhají dozoru, podle zákona o státním odborném dozoru, zůstala zachována organizace státního odborného dozoru. Do této oblasti patří dozor nad technickými tlakovými, zdvihacími, elektrickými a plynovými zařízeními.

4.2 Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů

Dne 1. 7. 2005 nabyl účinnosti zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZIP). Přijetím tohoto zákona se právní úprava inspekce práce a dozoru nad bezpečností práce v České republice zásadně změnila. Orgánem inspekce práce se stal Státní úřad inspekce práce v Opavě (dále jen „SUIP“) a 8 inspektorátů práce. Ústředním orgánem státní správy, který řídí systém SUIP je Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky.

Zákon přinesl několik podstatných změn do dosavadní praxe inspektorátů i centrálního úřadu, a to zejména:

- rozšíření kontrolních pravomocí o komplexní kontroly dodržování povinností vyplývajících z pracovněprávních předpisů,

- výrazné zvýšení horní hranice pokut, a to z částky 500.000,- Kč na 2.000.000,- Kč,
- přesné vymezení skutkových podstat přestupků a správních deliktů, za něž lze uložit pokuty.

4.2.1 Působnost SUIP a inspektorátů práce

Působnost SUIP a inspektorátů práce je upravena v ustanovení § 3 až § 6 ZIP. SUIP a inspektoráty kontrolují dodržování povinností vyplývajících z:

- a) právních předpisů, z nichž vznikají zaměstnancům, příslušnému odborovému orgánu nebo radě zaměstnanců nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy nebo platu a náhradě výdajů zaměstnancům, s výjimkou právních předpisů o zaměstnanosti a právních předpisů o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů,
- b) právních předpisů stanovících pracovní dobu a dobu odpočinku,
- c) právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- d) právních předpisů k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a právních předpisů o bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení,
- e) právních předpisů o zaměstnávání žen, mladistvých zaměstnanců, zaměstnanců pečujících o děti, jakož i zaměstnanců, kteří prokázali, že převážně sami dlouhodobě pečují o fyzickou osobu, která se podle zvláštního právního předpisu považuje za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost),
- f) právních předpisů, upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětmi.

SUIP a inspektoráty rovněž:

- a) kontrolují dodržování kolektivních smluv v částech, ve kterých jsou upraveny individuální pracovněprávní nároky zaměstnanců vyplývající z právních předpisů, jakož i vnitřních předpisů podle § 305 zákoníku práce,
- b) kontrolují dodržování vnitřních předpisů, vydaných podle zákoníku práce, jestliže zakládají práva zaměstnanců,
- c) vykonávají kontrolu také v případech stanovených zvláštním právním předpisem na místech, na kterých by mohlo dojít k bezprostřednímu ohrožení života nebo zdraví inspektora, kontrola může být vykonána jen za doprovodu fyzické osoby pověřené k tomu kontrolovanou osobou.

Inspektor je při své činnosti oprávněn:

- a) vykonávat kontrolu podle zákona o inspekci práce, je-li při jejím zahájení přítomen člen statutárního orgánu kontrolované osoby, zástupce kontrolované osoby, zaměstnanec kontrolované osoby, spolupracující rodinný příslušník nebo jiná fyzická osoba, která vykonává nebo zabezpečuje činnost, která je předmětem činnosti kontrolované osoby,
- b) vstupovat bezplatně do objektů, zařízení a výrobních prostorů kontrolovaných osob za účelem výkonu kontroly,
- c) požadovat na kontrolovaných osobách poskytnutí pravdivých a úplných informací o zjišťovaných a souvisejících skutečnostech,
- d) při kontrole ověřovat totožnost fyzických osob uvedených v písmenu a) podle občanského průkazu, cestovního pasu, popřípadě služebního průkazu státního zaměstnance,
- e) požadovat na kontrolovaných osobách, aby v určených lhůtách předložily originální doklady, popřípadě tyto doklady úředně ověřené, a další písemnosti záznamy dat na paměťových médiích prostředků výpočetní techniky, jejich výpisy a zdrojové kódy

programů, vzorky materiálů, látek nebo výrobků (dále jen „doklady“) potřebné ke kontrole,

- f) pořizovat kopie části dokladů nebo výpisy z dokladů pro potřebu doložení neplnění nebo nedostatečného plnění povinností zjištěných při výkonu kontroly; za tím účelem použít technické prostředky na zhotovení fotodokumentace, obrazových nebo zvukových záznamů,
- g) v případech hodných zvláštního zřetele, popřípadě nebezpečí hrozícího z prodlení
 - zajišťovat doklady, jejich převzetí musí kontrolované osobě písemně potvrdit a ponechat jí kopie převzatých dokladů,
 - odebírat k rozboru nezbytně nutné množství vzorků materiálů látek nebo výrobků, jejich převzetí musí kontrolované osobě písemně potvrdit
 - nařizovat provedení měření prohlídek, zkoušek nebo revizí,
- h) dotazovat se zaměstnanců kontrolované osoby bez přítomnosti dalších fyzických osob, zástupce příslušného odborového orgánu nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na záležitosti související s vykonávanou kontrolou,
- i) nařizovat zachování místa úrazového děje v původním stavu až do skončení šetření o pracovním úrazu nebo po dobu nezbytnou k zadokumentování místa úrazového děje,
- j) vydat rozhodnutí o zákazu
 - používání objektů, pracovišť, výrobních, pracovních prostředků nebo zařízení, pracovních nebo technologických postupů, látek nebo materiálů, vykonávání prací nebo činností, které bezprostředně ohrožují bezpečnost zaměstnanců nebo dalších fyzických osob, zdržujících se s vědomím kontrolované osoby v jejích prostorech, a to až do doby odstranění závady, s výjimkou pevných trakčních zařízení a trakčních vozidel na drahách a ve veřejné silniční dopravě, lodí a letadel; za tím účelem může nařídit, aby přítomné fyzické osoby ihned opustily prostory, ve kterých je bezprostředně ohrožena jejich bezpečnost. Vyžaduje-li to nebezpečí hrozící z prodlení, lze

rozhodnutí oznámit ústně; odvolání nemá odkladný účinek. Jestliže bylo rozhodnutí oznámeno ústně, musí jej inspektor uvést v dílčím protokolu. Rozhodnutí o vydaném zákazu musí být oznámeno kontrolované osobě písemně bez zbytečného odkladu po dni oznámení ústního rozhodnutí,

- práce přesčas, práce v noci, práce žen a mladistvých zaměstnanců, je-li vykonávána v rozporu se zvláštním právním předpisem, práce přesčas vykonávané podle § 93 zákoníku práce
- k) ukládat kontrolované osobě opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole a určovat přiměřené lhůty k jejich odstranění a vyžadovat podání písemné zprávy o přijatých opatřeních; může rovněž navrhnout potřebná technická a jiná opatření k odstranění rizik,
- l) ukládat fyzické osobě jménem orgánu inspekce práce pořádkovou pokutu za nesplnění povinností kontrolované osoby,
- m) používat telekomunikační zařízení kontrolované osoby v případech, kdy je jejich použití nezbytné k výkonu kontroly
- n) seznamovat se s utajovanými skutečnostmi, prokáže-li se osvědčením pro příslušný stupeň utajení těchto skutečností

Inspektoři SUIP a inspektorátů provádí posuzování projektových dokumentací vybraných staveb, uplatňují požadavky bezpečnosti práce při uvádění staveb do provozu, kontrolují příčiny pracovních úrazů a poskytují bezplatné poradenské a konzultační služby.

4.2.2 Správní delikty právnických osob a přestupky fyzických osob

Při řízení o deliktech zaměstnavatelů zákon rozlišuje přestupky (u fyzických osob) a správní delikty (u právnických osob – podnikatelů, pokud se deliktního jednání dopustí v rámci své podnikatelské činnosti). Rozdíl při projednávání přestupku a správního deliktu spočívá v tom, zda delikvent odpovídá za zavinění, či nikoliv. Odpovědnost fyzické osoby za přestupek je subjektivní, odpovědnost právnické osoby za správní delikt je objektivní, bez ohledu na zavinění. V rámci řízení o přestupcích se aplikuje zákon o přestupcích⁶,

⁶ zákon ČNR č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších předpisů

který je předpisem speciálním ke správnímu řádu. Vzhledem k tomu, že v praxi zaměstnavatel zaměstnává pracovníky v rámci své podnikatelské činnosti, inspektoráty práce projednávají správní delikty a v rámci řízení je aplikován správní řád⁷.

Přestupky s právními delikty ve smyslu ZIP jsou:

- na úseku součinnosti zaměstnavatele a orgánu jednajícího za zaměstnance
- na úseku rovného zacházení
- na úseku pracovního poměru nebo dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr
- na úsek odměňování zaměstnanců
- na úseku náhrad
- na úseku pracovní doby
- na úseku dovolené
- na úseku bezpečnosti práce
- na úseku zvláštních pracovních podmínek některých zaměstnanců
- na úseku bezpečnosti technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví
- na úseku vyhrazených technických zařízení
- na úseku agenturního zaměstnávání

Při uložení pokuty a stanovení její výše se uplatňuje absorpční zásada, kdy se za více přestupků téhož pachatele projednaných ve společném řízení, uloží pokuta podle ustanovení vztahujícího se na správní delikt nejpřísněji postižitelný. Jsou-li kontrolou zjištěna závažná porušení povinností, plynoucích z právních předpisů, je povinností inspektora zabránit trvání takového nežádoucího stavu. K tomu je určen institut „Opatření“, kterým může inspektor nařídit odstranění zjištěných nedostatků a stanovit termín k jejich odstranění. Jsou-li naplněny skutkové podstaty správního deliktu, může

⁷ zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

inspektor uložit pokutu. Na místě lze uložit pokutu do výše 10.000,- Kč, v tzv. zkráceném řízení. Ve správním řízení jsou pokuty ukládány z úrovně inspektorátu. Maximální částka výše pokuty může činit až 2.000.000,- Kč. Inspektoráty práce jsou prvoinstančním správním orgánem. Proti jeho rozhodnutí je možno podat odvolání, o němž rozhoduje SUIP. Pravomocné rozhodnutí inspektorátu i SUIP lze napadnout žalobou k příslušnému soudu. V případě neposkytnutí součinnosti lze dle § 42 ZIP uložit pořádkovou pokutu až do výše 50.000,- Kč.

4.3 Kontrolní činnost

Základním úkolem SUIP a oblastních inspektorátů práce je provádění kontrolní činnosti, při kterých kontrolují dodržování povinností vyplývajících z právních předpisů, z nichž vznikají nejen zaměstnancům, ale i příslušnému odborovému orgánu, radě zaměstnanců nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci práva nebo povinnosti v pracovněprávních vztazích, na úseku ochrany pracovních vztahů, pracovních podmínek, zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení. Dále se zaměřují na dodržování kolektivních smluv a vybraných ustanovení zákoníku práce a vykonávají kontroly v prevenci závažných havárií a další odborné úkoly, a to ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Jednou z možností provádění kontrol je roční program kontrolních akcí, který je sestavován v souvislosti s vytvořením programu činnosti. Programy činnosti jsou zpracovávány na každý kalendářní rok a jsou závazným dokumentem.

Vycházejí z cílů uvedených rovněž v:

- Strategii Společenství pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci na roky 2007-2010 z února 2007,
- Národní politice bezpečnosti a ochrany zdraví při práci z června 2008 schválené vládou ČR,
- Národním akčním plánem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na roky 2008 a 2009 schváleném Radou vlády pro BOZP v roce 2007

Program činnosti tvoří souhrn úkolů, které jsou zařazeny obecně do sedmi oblastí činnosti:

- 1) Roční program kontrolních akcí
- 2) Právní činnost
- 3) Rozvoj informačních systémů
- 4) Koncepční, metodická a výzkumná činnost
- 5) Rozborová a plánovací činnost
- 6) Výchovná a osvětová činnost
- 7) Vnitřní řídicí správní činnost

Roční program kontrolních akcí je nejdůležitější částí programu. Programy kontrolních akcí jsou projednávány s vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů a po té předkládány ke schválení Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR. Roční programy jsou sestavovány na základě analýz pracovní úrazovosti, stavu BOZP a pracovních podmínek. Analýzy vychází rovněž ze závěrů každoročních souhrnných zpráv o výsledcích kontrolních akcí z předešlého roku, provedených inspekcí práce, a ze zprávy o činnosti SUIP. V odůvodněných případech probíhají i neplánované kontroly, např. v souvislosti s kontrolou příčin pracovních úrazů, na základě občanů podaných podnětů. Určitou formou kontroly lze považovat i posuzování vybraných projektových dokumentací vybraných staveb a technologií a účast inspektorů na uvádění těchto staveb do provozu.

4.4 Poradenská činnost

SUIP spolu s oblastními inspektoráty práce poskytují rovněž zaměstnavatelům a zaměstnancům bezúplatně základní informace a poradenství v souvislosti s ochranou pracovních vztahů a pracovních podmínek, včetně oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Poradenství je poskytováno nejen v konzultačních místech, která jsou zřízena ve všech okresech, ale i v sídle SUIP a jednotlivých inspektorátů. Jen malá část dotazů se týká

bezpečnosti práce. Dotazy jsou směřovány spíše na oblast pracovněprávní, zejména jde-li o otázky mezd, vzniku a skončení pracovního vztahu.

4.5 Osvěta a propagace

K dalším ze strategických cílů práce SUIP a inspektorátů práce je nejen plánovaná a důsledná kontrolní činnost, ale také aktivní působení na zlepšování právního povědomí zaměstnanců a zaměstnavatelů pomocí osvětové činnosti.

5. Pracovní úrazy, nemoci z povolání

Pracovní úrazy a nemoci z povolání jsou často důsledkem nevhodných pracovních podmínek a pracovního prostředí a vznikají z nedostatečného zajištění bezpečnosti a ochrany při práci.

5.1 Pracovní úrazy

Zákoník práce v § 190 odst. 1 nevymezuje, co je třeba pokládat za pracovní úraz, ale jen určuje, kdy je úraz úrazem pracovním. Podle tohoto ustanovení pod pojmem pracovních úrazů je třeba rozumět úrazy, které se staly při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Úraz, který se stal zaměstnanci na cestě do zaměstnání a zpět, není podle § 190 odst. 2 zák. práce pracovním úrazem.

Pracovní úrazy se v souladu s předpisy rozdělují na:

- smrtelné pracovní úrazy
- závažné pracovní úrazy (s hospitalizací nad 5 dní)
- ostatní pracovní úrazy

Vzhledem k závažnosti se další rozbor týká pouze smrtelných pracovních úrazů.

5.2 Smrtelné pracovní úrazy

Pro charakteristiku smrtelných pracovních úrazů bylo použito pět základních podstatných znaků úrazového děje. Jsou jimi nehoda, zdroj nehody, zdroj úrazu, příčina a druh zranění:

- Nehoda je nežádoucí událost, která bezprostředně vedla ke zranění (havárie, zachycení, exploze, zasažení osob, pády materiálů na osoby a pády předmětů, pády osob, náraz, vdechnutí nebo požití toxických látek, účinky přírodních vlivů a prostředí apod.)
- Zdroj nehody je hmotný činitel, který je podstatný pro vznik nehody (náradí, stroj, konstrukce, část stavby, komunikace apod.), který vnějším působením dal bezprostřední podnět ke vzniku nehody.

- Zdroj úrazu je hmotný činitel, který svým bezprostředním působením na postiženého přivodil úraz.
- Příčinami jsou nepříznivé okolnosti, v jejichž důsledku vznikly nežádoucí události (závady v pracovním prostředí, chybějící osobní ochranné prostředky a nevhodné ustrojení osob, nebezpečné pracovní podmínky, nesprávná a nebezpečná jednání osob, nedostatek osobních předpokladů pro správný výkon zaměstnání, vliv počasí apod.).
- Druh zranění je znak, který vymezuje zdravotní poškození způsobené nehodou (zraněná část těla).

5.2.1.1 Hodnoty ukazatelů smrtelných pracovních úrazů v ČR v roce 2009

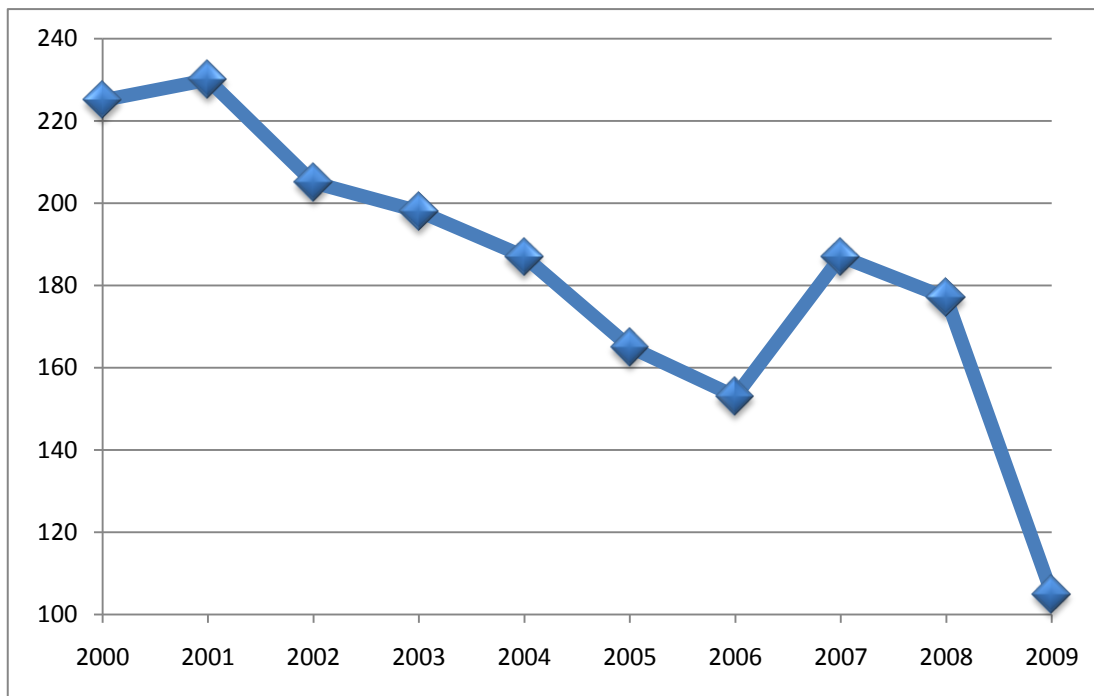
V roce 2009 bylo v systémech SÚIP, Českého báňského úřadu a Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) registrováno celkem 134 smrtelných pracovních úrazů. Z toho počtu podléhá statistickému zjišťování ČSÚ 105 případů, vykazovaných za Českou republiku. V roce 2009 klesl proti roku 2008 počet smrtelných pracovních úrazů o 69 případů (ze 174 na 105), což představuje pokles o 39,7%. Podíl smrtelných pracovních úrazů na celkovém počtu pracovních úrazů s pracovní neschopností klesl z 0,24% na 0,21%⁸.

5.2.1.2 Vývoj smrtelné pracovní úrazovost v ČR

Vývoj smrtelné pracovní úrazovosti je dokumentován pomocí časových řad základních ukazatelů za období posledních deseti let. Smrtelné pracovní úrazy a jejich vývoj je znázorněn v grafu č. 1. Na poklesu smrtelné pracovní úrazovosti za posledních deset let se podílejí změny jak v organizační struktuře národního hospodářství, tak i odstraňování rizikových prací a jejich postupné nahrazování mechanizací a automatizací. Rovněž se projevuje vliv zlepšujícího se způsobu prevence a řízení BOZP v ČR. Na celkovém poklesu počtu případů v roce 2009 se projevil rovněž masivní pokles pracovní úrazovosti obecně.

⁸ www.bozpinfo.cz

Graf 1 - Smrtné pracovní úrazy od roku 2000 do roku 2009

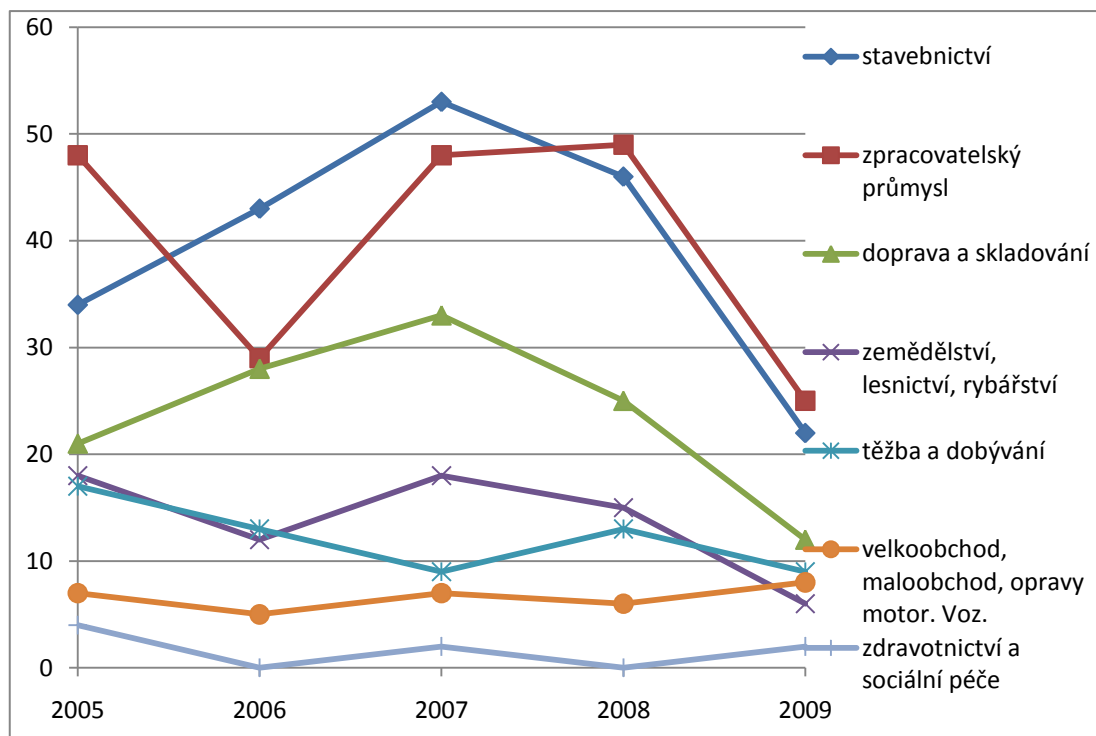

Zdroj: CZSO

5.2.1.3 Smrtná pracovní úrazovost dle odvětví v roce 2009

Graf č. 2 ukazuje podíl počtu smrtelných pracovních úrazů v roce 2009 u podniků v jednotlivých odvětvích (CZ-NACE). Z grafu lze vyčíst, že v roce 2009 došlo k nejvyššímu počtu smrtelných pracovních úrazů u podniků zabývajících se zpracovatelským průmyslem, k nejnižšímu počtu smrtelných pracovních úrazů došlo u podniků zabývajících ve zdravotnictví a sociální péči.

Graf 2 - Podíl počtu smrtelných pracovních úrazů u podniků podle odvětví v roce 2009

Zdroj: CZSO

5.2.1.4 Smrtelná pracovní úrazovost dle právní formy podniku v roce 2009

V této tabulce jsou rozděleny smrtelné pracovní úrazy podle právních forem podniků, které se zúčastnily na vzniku těchto úrazů a ve kterých byl postižený zaměstnanec zaměstnán (viz. Tabulka č. 1). Jak je patrné z tabulky, na smrtelných pracovních úrazech se podílí podniky převážně ze soukromého sektoru. Jedná se o společnosti s ručením omezeným, akciové společnosti a o fyzické osoby podnikající podle živnostenského zákona nezapsané v obchodním rejstříku. Tyto podniky tvoří 103 podniků z celkových 120, tj. 86%.

5.2.1.5 Smrtelná pracovní úrazovost dle skupin nehod

V Tabulce 2 je uvedeno 10 nejfrekventovanějších skupin nehod, které vedly ke zranění s následkem smrti (havárie, zachycení, exploze, zasažení osob, pády materiálů na osoby a pády předmětů, pády osob, náraz, vdechnutí nebo požití toxických látek, účinky přírodních vlivů a prostředí apod.).

Tabulka 1 - Právní forma podniků zúčastněných při smrtelných pracovních úrazech v ČR v roce 2009

Právní forma	Počet	%
Podnikající fyzická osoba nezapsaná do obchodního rejstříku	17	14,2
Podnikající fyzická osoba zapsaná do obchodního rejstříku	-	-
Samostatně hospodařící rolník nezapsaný do obchodního rejstříku	-	-
Zemědělský podnikatel – fyzická osoba nezapsaný do obch. rejstříku	-	-
Veřejná obchodní společnost	-	-
Společnost s ručením omezeným	54	45,0
Společnost komanditní	-	-
Akciová společnost	32	26,7
Zemědělské družstvo	-	-
Družstvo	3	2,5
Státní podnik	3	2,5
Česká národní banka	-	-
Organizační složka státu	-	-
Příspěvková organizace	6	5
Zdravotní pojišťovna	-	-
Zahraniční osoba	1	0,8
Sdružení (svaz, spolek, společnost, klub)	1	0,8
Obec, městská část hlavního města Prahy	3	2,5
Celkem zúčastněných podniků	120	100

Zdroj: VÚBP

Tabulka 2 - Smrtelné pracovní úrazy dle vybraných skupin nehod v ČR v roce 2009

Skupina nehod	počet	%
Havárie silničního nebo zvláštního vozidla (vč. mobilního stroje)	39	37,9
Pád osoby z lešení, podesty, lávky, plošiny, rampy, části budov	14	13,6
Udeření, navinutí, říznutí, vtažení do nebezpečných míst na stroji, stisknutí osoby částí stroje	7	6,8
Sesutí zeminy, pád horniny, zavalení	6	5,8
Pád na osobu – předmětu, části stavby a z nich uvolněné části, stroje	6	5,8
Přejetí, zachycení, sražení, přiražení osoby pohybujícím se strojem	4	3,9
Zasažení osoby elektrickým proudem, popálením elektrickým obloukem	3	2,9
Pád osoby ze žebříku, stupaček	2	1,9
Pád na osobu břemena, nákladu přepravovaného strojem, zasypaní	2	1,9
Exploze stroje, předmětu, pomůcky, roztržením přetlakem	2	1,9
Nejčtenější skupiny nehod, celkem ze 103	85	82,5

Zdroj: VÚBP

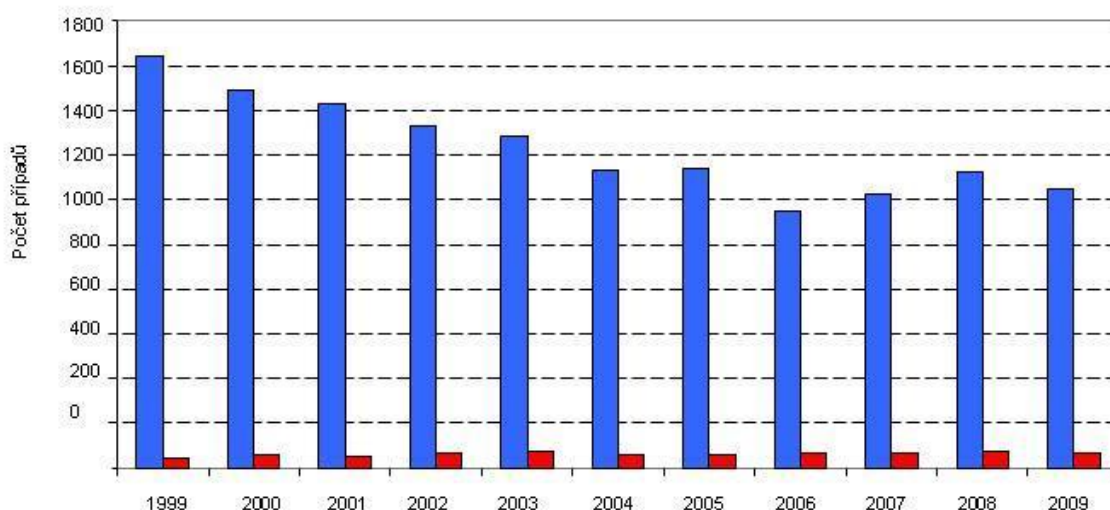
5.3 Nemoci z povolání

Sledování výskytu profesionálních onemocnění zahrnujících nemoci z povolání a ohrožení nemocí z povolání je významným ukazatelem zdravotního stavu obyvatelstva se závažnými ekonomickými a sociálními dopady. Všechna nově vzniklá profesionální onemocnění zahrnující případy nemocí z povolání či ohrožení nemocí z povolání u zaměstnaných osob v ČR se hlásí do Národního registru nemocí z povolání. Nemoci z povolání jsou podle § 1 odst. 1 nařízení vlády č. 290/1995 Sb., nemoci, vznikající nepříznivým působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů, pokud vznikly za podmínek uvedených v Seznamu nemocí z povolání. Nemoci z povolání se rozumí též akutní otrava, vznikající nepříznivým působením chemických látek. Nemoci z povolání jsou uvedeny v Seznamu nemocí z povolání, který tvoří přílohu zmíněného nařízení. U jedné osoby může být ve sledovaném roce nahlášeno více případů

profesionálních onemocnění, mohou být zjištěna a následně nahlášena i po ukončení pracovního poměru, např. u osob pobírajících starobní důchod.

V roce 2009 bylo v české republice hlášeno u 1107 pracovníků celkem 1313 profesionálních onemocnění. Z toho bylo 1254 nemocí z povolání a 68 ohrožení nemocí z povolání. Ve srovnání s rokem 2008 klesl v roce 2009 nejen absolutní počet pracovníků postižených profesionálním onemocněním (pokles o 8 případů), ale také celkový počet hlášených profesionálních onemocnění (pokles o 90 případů)⁹. Vývoj je patrný z grafu 3.

Graf 3 - Vývoj počtu hlášených případů nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání v letech 1999 - 2009

Zdroj: BOZPINFO

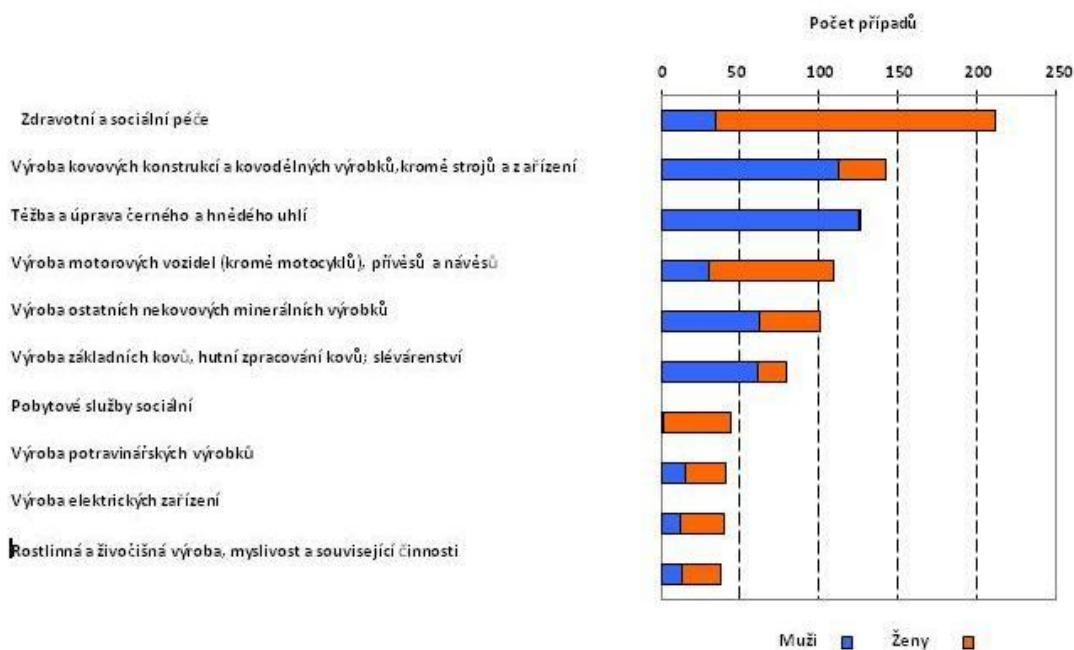
Ohrožením nemocí z povolání se podle § 347 zákoníku práce rozumí takové změny zdravotního stavu, jež vznikly při výkonu práce nepříznivým působením podmínek, za nichž vznikají nemoci z povolání, avšak nedosahují takového stupně, který lze posoudit jako nemoc z povolání, a další výkon práce za stejných podmínek by vedl ke vzniku nemoci z povolání. Lékařský posudek o ohrožení nemocí z povolání vydává zdravotnické zařízení příslušné k vydání lékařského posudku o nemoci z povolání. Vláda může stanovit nařízením, které změny zdravotního stavu jsou ohrožením nemocí z povolání. U jedné osoby může být ve sledovaném roce nahlášeno více případů profesionálních onemocnění,

⁹ Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., „Analýza smrtelné pracovní úrazovosti v ČR v roce 2009“, za rok 2010

nemoc z povolání může být zjištěna a následně nahlášena i po ukončení pracovního poměru, např. u osob, pobírajících starobní důchod.

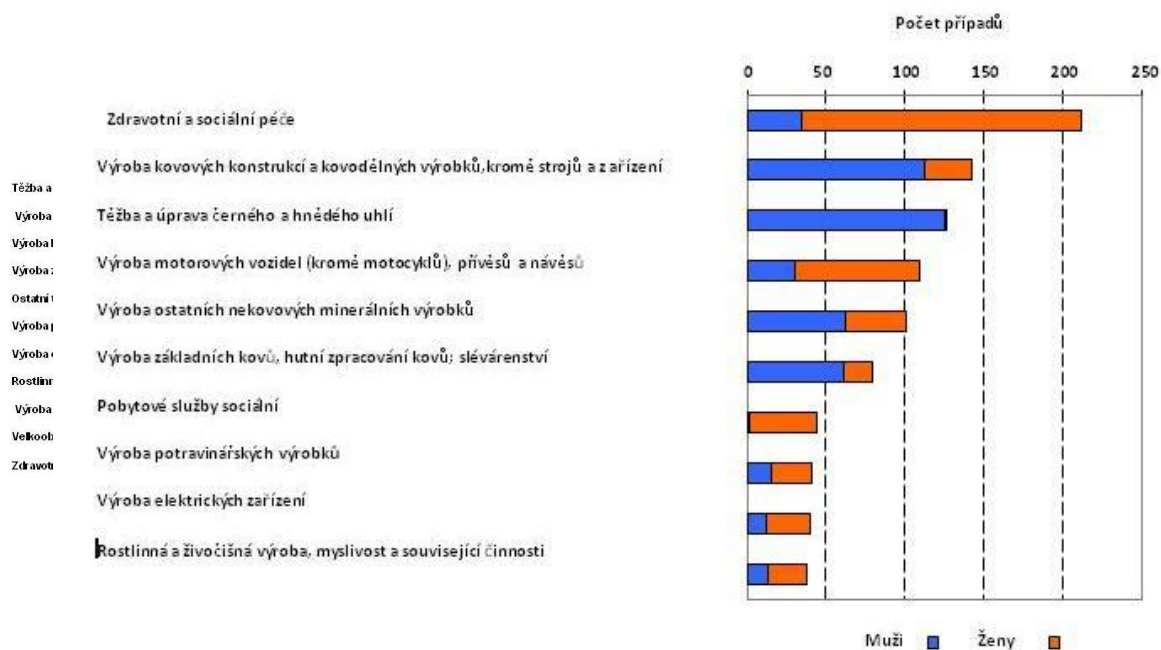
Porovnání počtu hlášených nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání dle odvětvové klasifikace ekonomických činností za rok 2009 – viz. Graf 4. a Graf 5. Z uvedených grafů je patrné, že nejvyšší počet hlášených případů nemocí z povolání je z odvětví ekonomické činnosti „zdravotní a sociální péče“. Nejméně hlášených případů nemocí z povolání je naopak z odvětví ekonomické činnosti „rostlinná a živočišná výroba, myslivost a související činnosti“. Oproti tomu je počet hlášených případů ohrožení nemocí z povolání nejvyšší z odvětví ekonomické činnosti „těžba a úprava černého a hnědého uhlí“, nejnižší počet vykazuje odvětví ekonomické činnosti „zdravotní a sociální péče“.

Graf 4 - Hlášené případy nemoci z povolání dle odvětvové klasifikace ekonomických činností za rok 2009

Zdroj: BOZPINFO

Graf 5 - Hlášené případy ohrožení nemocí z povolání dle odvětvové klasifikace ekonomických činností za rok 2009

Zdroj: BOZPINFO

6. Praktický BOZP ve výrobním průmyslovém podniku KOSTAL CR, spol. s r.o.

6.1 Identifikace společnosti

Jak je uvedeno výše v Tabulce č. 1, k nejvyššímu počtu zúčastněných při smrtelných pracovních úrazech v ČR došlo ve společnostech s ručením omezeným. Z tohoto důvodu a s ohledem na vysoký počet zaměstnanců jsem si pro tuto práci vybrala společnost této právní formy.

Společnost KOSTAL CR, spol. s r.o., se sídlem Zdice 89, IČ 49687131 (dále jen KOSTAL CR, spol. s r.o.), zaměstnává dle kategorie podle počtu zaměstnanců 1000 – 1499 zaměstnanců. Hlavní odvětvovou ekonomickou činností je výroba elektrického a elektronického zařízení pro motorová vozidla, obchod s díly a příslušenstvím pro motorová vozidla, kromě motocyklů, maloobchod v nespecializovaných prodejnách a ostatní výzkum a vývoj v oblasti přírodních a technických věd¹⁰. Je zaměřena na výrobu a montáž elektronických komponentů pro autopříslušenství a další průmyslové aplikace. Společnost má zavedený a certifikovaný systém managementu kvality dle normy ISO 9001:2008, environmentální systém dle normy ISO 14001:2004 a systém dle normy ISO/TS 16949:2009. Tyto systémy byly certifikovány společností TUV NORD¹¹. Zákoník práce v ustanovení § 101 uvádí, že zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce. Zákonná povinnost je ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o., obsažená v dokumentu „POLITIKA BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVÍ PŘI PRÁCI“ a v řídicích dokumentech, týkajících se BOZP a celého Integrovaného managementu systému. Dokumenty jsou součástí přípravy k certifikaci společnosti dle normy ČSN OHSAS 18 001¹².

¹⁰ www.SUIP.cz

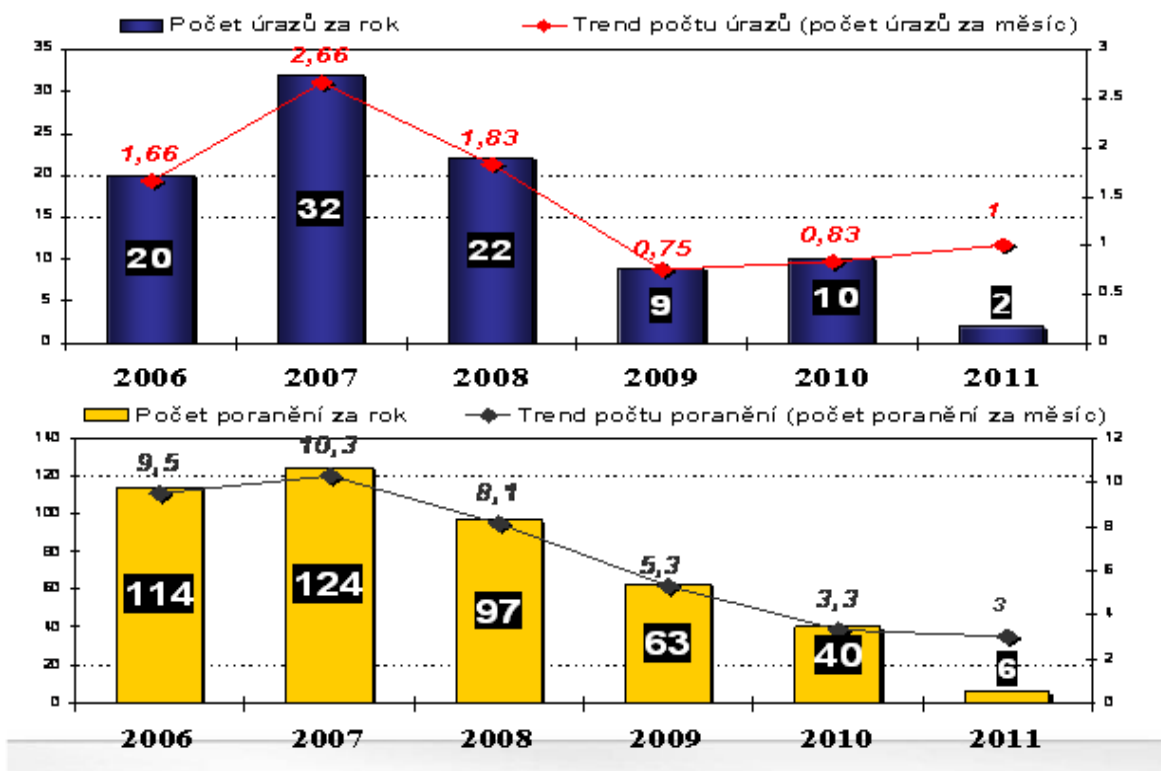
¹¹ TUV Nord - akreditovaná certifikační organizace

¹² Tato norma, která nabyla účinnosti k 1. dubnu 2008, specifikuje požadavky na systémy managementu BOZP tak, aby organizace mohly řídit svá rizika v oblasti BOZP a zlepšovat zde i svou výkonnost. Norma byla zpracována v reakci na naléhavé požadavky zákazníků požadujících uznávanou normu pro systém managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, na jejímž základě by bylo možno posuzovat a certifikovat jejich systémy managementu. OH SAS 18001 byla zpracována tak, aby byla kompatibilní s normami ISO 9001:2000 (systém managementu kvality) a ISO 14001:2004 (systém environmentálního managementu) k usnadnění integrace systémů managementu kvality, environmentálního managementu a managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v organizacích. Zdroj: <http://www.vakinfo.cz/technicka-normalizace/csn-ohsas-18001-systemy-managementu-bezpecnosti-a-ochrany-zdravi-pri-praci-pozadavky/>

6.2 Pracovní úrazovost ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o. 2007 - 2010

V letech 2007 – 2010 nedošlo ve společnosti k žádnému smrtelnému pracovnímu úrazu a rovněž tak nedošlo k žádnému pracovnímu úrazu s hospitalizací delší jak 5 dní. Ve společnosti došlo v roce 2007 k 33 případům, v roce 2008 k 23 případům, v roce 2009 k 9 případům a v roce 2010 k 10 případům pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny. Tento vývoj je uveden v grafu č. 6, ve kterém jsou uvedeny pracovních úrazů (úrazy s pracovní neschopností nad tři kalendářní dny) a „poranění“ (poškození zdraví, či drobná poranění, která si nevyžádala pracovní neschopnost, avšak byla zapsána do knihy úrazů a poranění).

Graf 6 - Počet pracovních úrazů a poranění ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o.

Zdroj: Interní předpisy Kostal CR, s.r.o.

Druhy úrazů, jejich zdroje a činnosti, při nichž k úrazu došlo, příčina úrazu – rok 2009:

1. žena, věk 33 let, délka zaměstnání 11 roků 6 měsíců - pohmoždění obličejové části lebky – při uhýbání druhé pracovníci se uhodila o kovový rám – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
2. žena, věk 33 let, délka zaměstnání 1 rok 3 měsíce – popálení předloktí pravé horní končetiny – při vyjímání kazety z prostoru za letovací peci špatně naklonila formu a zbytek horkého cínu jí vytekl na předloktí pravé horní končetiny – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
3. žena, věk 43 let, délka zaměstnání 4 roky 2 měsíce – pohmoždění zápěstí levé horní končetiny – při očišťování přípravku na malé výlisky zasáhla do míst pod ochranný kryt a rameno lisu jí přimáčklo levou horní končetinu – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
4. žena, věk 52 let, délka zaměstnání 4 roky 8 měsíců – podvrtnutí kotníku pravé dolní končetiny – při sesedání ze židle (pracovní místo) došlápla na podstavec a vymkla si kotník – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
5. žena, věk 47 let, délka zaměstnání 2 roky 2 měsíce – pohmoždění kolene levé dolní končetiny – při sesedání ze židle (pracovní místo) se ohnula pro materiál a podklouzla – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
6. muž, věk 21 let, délka zaměstnání 2 roky – poškození povrchu palce levé horní končetiny – při povolování šroubového spoje montážním klíčem prudce zabral a uhodil se o svařovací elektrodu – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
7. muž, věk 31 let, délka zaměstnání 4 roky 5 měsíců – pohmoždění stehenní kosti a kolene levé dolní končetiny – při vyskladňování zboží z regálů pomocí vysokozdvížného vozíku si narazil nohu o stojinu regálu – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele

8. žena, věk 47 let, délka zaměstnání 2 roky 7 měsíců – podvrtnutí kotníku pravé dolní končetiny – přišla na směnu v mokrých botách a uklouzla – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele

Druhy úrazů jejich zdroje a činnosti, při nichž k úrazu došlo, příčina úrazu – rok 2010:

1. žena, věk 57 let, délka zaměstnání 2 roky 2 měsíce - pohmoždění zápěstí pravé horní končetiny - uklouznutí a pád na mokré podlaze – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
2. žena, věk 55 let, délka zaměstnání 3 roky 2 měsíce - zlomenina zápěstí pravé horní končetiny - uklouznutí a pád na namrzlých schůdcích autobusu – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
3. muž, věk 50 let, délka zaměstnání 8 roků - vniknutí prachu z materiálu do oka, i přes použití brýlí – příčina: nepoužívání (nesprávné používání) předepsaných a poskytnutých OOPP
4. muž, věk 31 let, délka zaměstnání 6 roků - vykloubení ramene pravé horní končetiny po pádu následkem zásahu elektrickým proudem – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
5. muž, věk 25 let, délka zaměstnání 4 roky - otevřená zlomenina nártu levé dolní končetiny – přiražení nohy mezi vysokozdvížený vozík a stěnu – příčina: použití nebezpečných postupů
6. muž, věk 38 let, délka zaměstnání 3 roky 2 měsíce - otevřená rána dlaně levé horní končetiny – o koncovku vyhazovací tyče – příčina: nepoužívání (nesprávné používání) předepsaných a poskytnutých OOPP
7. muž, věk 37 let, délka zaměstnání 2 roky 7 měsíců - zlomenina prostředníku pravé horní končetiny – pád čištěné formy na ruku – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele

8. muž, věk 33 let, délka zaměstnání 11 roků 2 měsíce - pohmoždění nártu pravé dolní končetiny – přiražení nohy k paletě paletovým vozíkem – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele
9. muž, věk 32 let, délka zaměstnání 7 roků 7 měsíců - ztráta prostředníčku levé horní končetiny – oprava stroje za chodu – příčina: použití nebezpečných postupů
10. muž, věk 53 let, délka zaměstnání 7 roků 7 měsíců - zlomenina prstu pravé horní končetiny – pád čištěného materiálu na ruku – příčina: nepředvídatelné riziko práce nebo selhání lidského činitele

Trend snižování počtu úrazů od roku 2007 je zřejmý:

- rok 2007 – 32 pracovních úrazů,
- rok 2008 – 22 pracovních úrazů,
- rok 2009 – 9 pracovních úrazů,
- rok 2010 – 10 pracovních úrazů.

K zabránění opakování pracovních úrazů společnost KOSTAL CR, spol. s r.o. přijímá opatření, tak jak je stanoveno v § 105 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Vyhodnocením pracovní úrazovosti u společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o. v roce 2009 a 2010 bylo zjištěno, že příčinou všech osmi pracovních úrazů, k nimž došlo v roce 2009, tak jak byla zaměstnavatelem vyhodnocena, je nepředvídatelné riziko práce, případně selhání lidského činitele. Stejná příčina byla zjištěna i u sedmi z deseti pracovních úrazů, k nimž došlo v roce 2010. Příčinou dalších dvou pracovních úrazů vzniklých v tomto roce bylo použití nebezpečných postupů a v jednom případě nepoužívání (nesprávné používání) předepsaných a poskytnutých OOPP. Je patrné, že od roku 2007, kdy u společnosti došlo k 32 pracovním úrazům s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny a 124 pracovním úrazům, kterými nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny, byl v roce 2009 počet pracovních úrazů snížen na 9 pracovních úrazů s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny a 63 pracovních úrazů, kterými nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny. Úroveň úrazovosti dosažená v roce 2009 byla obdobná i v roce 2010,

kdy došlo k deseti pracovním úrazům s pracovní neschopností delší než tři kalendářní dny a počet pracovních úrazů, kterými nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny, se dále snížil na počet 41 úrazů. Je tedy zřejmé, že po roce 2007, kdy společnost začala s přípravou zavádění systému BOZP dle normy ČSN OHSAS 18001:2008, došlo ke snížení počtu pracovních úrazů. Hlubším zkoumáním tohoto jevu se jako prioritní skutečnosti vedoucí k tak razantnímu snížení počtu pracovních úrazů vedle zavádění systému BOZP také nástup nového specialisty BOZP, přehodnocování způsobu šetření pracovních úrazů a modernizace výroby, kde byly investice do moderních strojních zařízení s vysoce sofistikovanými bezpečnostními prvky.

6.3 Stanovení cílů společnosti KOSTAL spol. s r.o., v oblasti BOZP

Společnost každoročně přehodnocuje cíle a strategii v oblasti BOZP, podle aktuálních potřeb a požadavků a proto je schopna pružně reagovat na potřeby v této oblasti. Společností byl vydán dokument, kterým byly pro rok 2011 stanoveny cíle v oblasti BOZP. Cíle jsou rozděleny do tří programů. U těchto programů byly stanoveny termíny jejich naplňování, lidské a finanční zdroje a odpovědné osoby za jejich naplňování. Program BOZP č. 1 – rok 2011, s cílem snižování trendu počtu pracovních úrazů i poranění o 50 % z výchozí hodnoty z roku 2008, kdy bylo 22 pracovních úrazů a 97 poranění.

K tomu byl stanoven postup v následujících krocích:

1. Analýza rizik
2. Eliminace největších rizik a popsání zbytkových
3. Školení a seznámení zaměstnanců (MBP)
4. Důsledné dodržování předepsaných pracovních postupů
5. Neustálá kontrola ze strany nadřízených

Program BOZP č. 2 – r. 2011, s cílem zavést plně funkční systém managementu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a certifikovat společnost dle normy ČSN OHSAS 18 001.

K tomu byl stanoven postup v následujících krocích:

1. Úvodní přezkoumání systému BOZP
2. Výběr společnosti na přípravu na certifikaci a certifikační společnosti
3. Provedení interních předauditů SMBOZP
4. Dopracování chybějící dokumentace a vytvoření nové, odpovídající potřebám normy ČSN OHSAS 18 001
5. Provedení certifikace dle ČSN OHSAS 18 001

Program BOZP č. 3 – r. 2011, s cílem aktualizovat veškerou dokumentaci, týkající se BOZP a PO. Nastavit na aktuální stav v KOSTAL CR, spol. s r.o. a z pohledu odpovídajícímu normě ČSN OHSAS 18 001 všechny řídicí dokumenty (příručku IMS, TOP, směrnice, formuláře, havarijní plány, MPBP, atd.).

K tomu byl stanoven postup v následujících krocích:

1. Úvodní přezkoumání stavu řídicí dokumentace
2. Zajištění personálního obsazení a pracovních pozic z hlediska dokumentace v r. 2011
3. Aktualizace z hlediska legislativy
4. Aktualizace z hlediska procesů v KOSTAL CR, spol. s r.o.
5. Vydání dokumentace

Programy byly projednány ve vedení společnosti, stanoveny dílčí termíny a odpovědnosti a zdroje finanční, lidské a materiální.

6.4 Analýza současného stavu systému managementu BOZP ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o.

Společnost KOSTAL CR, spol. s r.o. se rozhodla pro zavedení systému managementu BOZP dle normy ČSN OHSAS 18001:2008. Na základě objednávky byla provedena analýza současného stavu systému managementu BOZP. Při analýze byly

použity kontrolní listy, které používají certifikační společnosti při certifikaci systému managementu BOZP dle normy ČSN OHSAS 18001:2008. Zápis z této analýzy je seřazen dle kapitol této normy. U jednotlivých kapitol, pokud bylo zjištěno, jsou pak uvedena doporučení.

Tato doporučení je nutno realizovat, tak, aby byly naplněny všechny požadavky normy ČSN OHSAS 18001:2008 a společnost byla připravena na provedení certifikačního auditu dle této normy:

- Společnost má zpracovanou příručku IMS. V této příručce jsou již zpracovány požadavky na systém managementu BOZP, nebo je proveden odkaz na dokument, ve kterém jsou tyto činnosti dokumentovány.
- Společnost má zpracovanou a vydanou politiku SM BOZP. Tato politika je dostupná jak zaměstnancům společnosti, tak i zainteresovaným stranám.
- Společnost má zpracovaný postup pro řízení rizik, včetně registru těchto rizik.
- Ve společnosti je zpracován seznam právních předpisů.
- Společnost má zpracované cíle - SM BOZP.
- Společnost má u zaměstnanců stanovené odpovědnosti v oblasti BOZP.
- Ve společnosti je zpracován plán výcviku zaměstnanců. V plánu jsou uvedena školení a výcvik těch zaměstnanců, kteří mohou ovlivnit BOZP.
- Společnost má zaveden systém interní i externí komunikace. Jsou určeny odpovědné osoby za tuto komunikaci včetně případných záznamů z těchto komunikací. Komunikace je zajištěna formou porad, informacemi na nástěnkách, informacemi na intranetu apod.).
- Společnost má zpracovanou dokumentaci SM BOZP.
- Je zpracován dokument pro schvalování, přezkoumání a vydávání dokumentace ve společnosti.
- V rámci řízení provozu jsou zajištěny tyto činnosti:
 - o provádění vstupních a periodických školení BOZP,
 - o pravidelné sledování zdravotní způsobilosti, včetně záznamů,
 - o postupy pro řešení pracovních úrazů, včetně záznamů z těchto úrazů,

- plánování pravidelné údržby strojů a zařízení, včetně vedení záznamů,
 - vedení pracovních postupů,
 - řízení cizího personálu,
 - řízení osobních ochranných pracovních prostředků,
 - provádění manipulace a skladování.
- Ve společnosti je zpracován havarijní plán, jsou označeny únikové cesty, jsou prováděny pravidelné kontroly hasicích přístrojů a hydrantu, provádí se pravidelné přezkoušení postupu při možné havárii, z těchto přezkoušení je veden záznam.
 - Společnost provádí monitorování a měření výkonnosti SM BOZP. Jsou prováděny pravidelné kontroly dodržování BOZP, je sledována a vyhodnocována úrazovost a nemocnost.
 - Společnost má zpracován postup pro řešení neshody, nápravného a preventivního opatření v rámci QMS a EMS. Taktéž je částečně zpracován postup pro řízení incidentu.
 - Ve společnosti je zpracována dokumentace pro řízení záznamů.
 - Společnost má zpracovanou metodiku provádění interních auditů QMS a EMS.
 - Společnost již provádí přezkoumání SM BOZP.

Společnost KOSTAL CR, spol. s r.o. má zabezpečen systém managementu BOZP v souladu s právními předpisy. Drobné nedostatky byly spatřeny v tom, že není dokumentován postup provádění některých činností, jak to požaduje norma ČSN OHSAS 18001:2008.

V průběhu roku 2011 již proběhly ve společnosti dva interní předaudity a v březnu 2011 úspěšně absolvován certifikační audit prvního stupně OHSAS. V dubnu 2011 je plánován závěrečný, druhý stupeň certifikačního auditu.

6.5 Kategorizace prací

V rámci plnění povinnosti vyplývající z § 103 odst. 1 písm. b) a písm. f) zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, týkající se informací zaměstnancům, do jaké kategorie byla jimi vykonávaná práce zařazena, a zajištění zaměstnancům dostatečných a přiměřených pokynů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci podle zákoníku práce, v návaznosti na § 37 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, společnost zpracovala katalog zdravotních rizik s komentářem, v členění:

- Pracovní zátěž
- Pracovní poloha
- Pracovní pohyby
- Ruční manipulace s břemeny
- Prachy, chemické látky a přípravky
- Neionizující záření
- Hluk
- Vibrace
- Psychická zátěž

Jednotlivá rizika jsou podrobně popsána, s uvedením následků na zdraví a přijatých technických a organizačních opatření k jejich minimalizaci, za použití příslušných právních předpisů. V závěru katalogu byly stanoveny nejdůležitější zásady ochrany zdraví před fyzickým, psychickým a smyslovým přetížením a zásady ochrany zdraví při psychické a senzorické pracovní zátěži. Jednotlivá pracovní místa pak byla zařazena do kategorií, s uvedením kategorie a rizikového faktoru, s aktualizací v 11/2010. Dále zaměstnavatel provedl porovnání vlastní zdravotní klasifikace s kategorií přidělené práce, k čemuž zpracoval přehlednou tabulku s vyznačením zákazů a příkazů a popisem možného poškození zdraví při zátěži jednotlivými faktory. Dále jsou zde uvedeny bezpečnostní přestávky při práci, termíny lékařských prohlídek, elektronická evidence času práce a další podrobnosti. Evidence odpracovaných hodin na příslušném pracovišti je prováděna pomocí elektronických identifikačních karet, jimiž zaměstnanec průběžně zaznamenává své příchody, odchody z práce, a odchody a návraty v průběhu pracovní směny. Při změně

pracovního místa zadá jeho číslo do docházkového systému. Pokud je pracovní místo zařazeno do III. kategorie, neumožní mu systém po stanovené době příchod do práce na stejném, nebo jiném místě III kategorie. Také mu systém neumožní pracovat na tomto místě, pokud nemá zaměstnanec na toto místo platnou lékařskou prohlídku, nebo nesplňuje kritéria, aby byl schopen po zdravotní stránce tuto práci vykonávat.

Firma KOSTAL CR, spol. s r.o. plní své povinnosti vyplývající z požadavku § 37 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, a zařazení prací do kategorií včas oznamuje příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví, kterým je Krajská hygienická stanice Středočeského kraje.

6.6 Vyhledávání, vyhodnocování rizik a přijímání opatření k jejich minimalizaci

Společnost si stanovila akceptovatelnost rizika v závislosti na závažnosti a pravděpodobnosti rizika. Pro analýzu rizik BOZP na jednotlivých pracovištích, použité zařízení a vykonávané činnosti má zpracován podrobně členěný formulář, včetně hodnocení rizik specialisty-lékařem závodní preventivní péče, specialistou požární ochrany a specialistou-ekologem. V dokumentu jsou stanoveny pokyny pro pracovníky s uvedením nebezpečí na pracovišti, bezpečnostních předpisů vztažených k hodnocenému pracovišti, předpisů o ochraně životního prostředí, o požární ochraně. Dále je v těchto pokynech pro pracovníky uvedena první pomoc, prostředky kolektivní ochrany pracovníků a používání osobních ochranných prostředků. V závěru formuláře je jako výstup hodnocení rizik návrh na opatření, měření škodlivých faktorů a vyhodnocení navrženého opatření. Registr rizik je udržován aktualizacemi. K aktualizaci dochází vždy, dojde-li ke změně, která má nebo může mít vliv na vyhodnocení závažnosti některého rizika (např. změna technického stavu, změna v pravděpodobnosti výskytu neshody, změna v dopadu na zaměstnance, změna legislativy, požadavky zainteresovaných stran, atd.). Celková aktualizace a přezkoumání registru rizik probíhá 1x ročně. Podnět k identifikování nového rizika práce či k přehodnocení v registru již uvedeného rizika může podat kterýkoliv zaměstnanec e-mailem nebo jakýmkoli jiným vhodným způsobem specialistovi BOZP – osobě odborně způsobilé v prevenci rizik. Rizikové analýzy jsou vypracovány dle normy ČSN EN ISO 14121-1 (dříve platné ČSN EN 1050) Bezpečnost strojních zařízení – posouzení rizika. Výstupy z těchto rizikových analýz jsou přehledně zpracovány v místních bezpečnostních předpisech pro jednotlivé výrobní úseky.

Je nutné velmi pozitivně hodnotit tento individuální přístup k vyhledávání rizik, postihující specifika jednotlivých pracovišť a činností, který přispívá k eliminaci rizik a tam kde nelze rizika odstranit, k jejich minimalizaci. Při odpovědném, neformálním přístupu k této činnosti, jde o správný postup ve smyslu požadavku zákoníku práce.

6.7 Místní bezpečnostní předpisy

V průběhu identifikace a hodnocení rizik je zpracován tzv. místní bezpečnostní předpis (MBP), obsahující veškeré bezpečnostní pokyny pro konkrétní výrobní linku, technologický celek, pracoviště nebo pracovní místo. Tento dokument je pak součástí tzv. řízené dokumentace pro dané pracoviště. MBP jsou nedílnou součástí zaškolení každého zaměstnance KOSTAL CR, spol. s r.o. na své pracovní místo. U THP pracovníků je seznámení s MBP součástí školení BOZP, u výrobních zaměstnanců je prezenční listina u vedoucích zaměstnanců pracoviště.

6.8 Závodní preventivní péče

Zaměstnavatel má smlouvu lékařem o závodní preventivní péči ve smyslu ustanovení § 18a, § 35a a požadavku § 40 zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů. Lékař závodní preventivní péče ordinuje přímo v závodě 24 hodin týdně.

V souladu se zpracovaným lhůtníkem kontrol provádí:

- preventivní vstupní prohlídky (před uzavřením pracovního poměru, převedením na jinou práci za trvání pracovního poměru),
- periodické prohlídky (včetně mladistvých),
- mimořádné prohlídky (nařízené ze zdravotních důvodů),
- řadové prohlídky,
- výstupné prohlídky,
- preventivní vstupní prohlídky mladistvých před vstupem do pracovního poměru,

- lékařská vyšetření zaměstnanců vykonávající noční práci (§ 99 odst. 4 zákoníku práce)

Prohlídky objednává personální oddělení vždy s dostatečným předstihem, minimálně 7 dní předem. Personální oddělení zároveň zabezpečí prostřednictvím příslušného vedoucího zaměstnance informování a účast zaměstnanců na prohlídce. Evidenci prohlídek vede personální oddělení, které dostává informace o zdravotní způsobilosti zaměstnanců od lékaře ZPP po prohlídce. Podrobné záznamy o zdravotním stavu jsou vedeny ve zdravotní dokumentaci zaměstnance u lékaře.

6.9 Školení a seznámení zaměstnanců, místní bezpečnostní předpisy

Školení a seznamování zaměstnanců s problematikou v oblasti BOZP je důležitou složkou a je na ně kladen velký důraz. Ve společnosti jsou zaměstnání speciální školitelé a k dispozici je rovněž školicí centrum. Školení BOZP se skládá z několika součástí. Účast v jednotlivém školení je monitorována – teprve po absolvování školení je zaměstnanci aktivována (popřípadě znovu aktivována) vstupní docházková karta. Je tedy zajištěno, že bez platného školení BOZP zaměstnanec nemá aktivní docházkovou kartu a tudíž ani přístup do výrobních prostor společnosti. Zaměstnanci jsou v rámci školení informováni o certifikaci systému managementu BOZP dle normy ČSN OHSAS 18001:2008. Společnost má cíl v roce 2011 vedle certifikovaného systému managementu kvality dle normy ISO 9001:2008, environmentálního systému dle normy ISO 14001:2004 a systému dle normy ISO/TS 16949:2009 zavést i systém BOZP dle normy ČSN OHSAS 18001:2008.

Jako partner při certifikaci systému BOZP byla pro KOSTAL CR, spol. s r.o. vybrána renomovaná společnost TÜV Süd Czech s.r.o. Společný cíl v KOSTAL CR, spol. s r.o. je bezpečné a příjemné pracovní prostředí, bez pracovních úrazů a poranění a certifikovaný systém managementu BOZP je jedním z kroků k naplnění této vize.

Dále jsou zaměstnanci seznámeni s tím, že požadavky, pravidla a pokyny BOZP upravují zejména:

Právní předpisy (zákony, nařízení vlády, vyhlášky):

- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 309/2006 Sb. kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 258/2000 Sb. - O ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- technické normy
- dokumentace k zařízením a strojům (návodů k obsluze, apod.)
- bezpečnostní listy a pokyny k nebezpečným látkám
- dokumentace požární ochrany v objektech (požární evakuační plány apod.)
- interní dokumentace BOZP zaměstnavatele atd.

Obsah školení - probíraná témata (osnova školení I – obecná část)

- Základní povinnosti zaměstnanců týkající se BOZP
- Zákoník práce - Zákon č. 262/2006 Sb. v platném znění - Část pátá BOZP, a další §§ 41, 89,94, 273, 274, 300, 302, 305, 309;
- Zákon č. 309/2006 Sb. (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci) v platném znění - §§ 2, 4-9, 11-13
- Zákon č. 251/2005 Sb. o inspekci práce v platném znění - povinnosti zaměstnavatele, přestupky/správní delikty, sankce;
- Zákon č. 174/1968 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, v platném znění
- Pracovní úrazy - Zákoník práce - Zákon č. 262/2006 Sb. v platném znění (§§ 105,380,387,366-369,375,384,393) a Nařízení vlády č. 201/2010 Sb.
- Osobní ochranné pracovní prostředky - Zákoník práce - Zákon č. 262/2006 Sb. v platném znění (§ 104), Nařízení vlády č. 495/2001 Sb., Nařízení vlády č.21/2003 Sb.

- Zákon č. 258/2000 Sb. o ochraně veřejného zdraví v platném znění - povinnosti zaměstnavatele, Státní zdravotní dozor, sankce.
- Vyhláška č. 432/2003 Sb., kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií
- Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci - povinnosti zaměstnavatele a zaměstnanců
- Zákon č. 22/1997 Sb. v platném znění o technických požadavcích na výrobky
- Nařízení vlády č. 17-27 a 42/2003 Sb. (účinnost od vstupu do EU)
- Zákon č. 102/2001 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků - v úplném znění č. 348/2004 Sb.
- Další právní předpisy týkající se BOZP podle zaměření firmy a provozovaných činností:
- Stroje a technická zařízení - zákon č. 309/2006 Sb. v platném znění (§§ 4,11), nařízení vlády č. 378/2001 Sb., vyhláška č. 48/82 Sb. v platném znění;
- Vyhrazená technická zařízení - vyhlášky č. 18-21/1979 Sb. ve znění vyhlášek č. 551-554/1990 Sb. a změn uvedených v nařízení vlády č. 352/2000 Sb., kterými se určují VTZ Elektrické stroje, přístroje, spotřebiče a nářadí - vyhláška č. 50/1978 Sb. ve znění vyhlášky č. 98/1982 Sb. § 3; ČSN 34 31 08 základní požadavky na bezpečnost při práci s elektrickými zařízeními, vyhláška č. 48/82 Sb. ČSN EN 50144-1, ČSN 36 1559-1;
- Hodnocení rizika hluku a minimální rozsah opatření k ochraně zdraví zaměstnanců – nařízení vlády č. 148/2006Sb. o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací
- Pracovní a provozní objekty a prostory – zákoník práce - zákon č. 262/2006 Sb. v platném znění (§§ 102, odst. 1, 224, 248, odst. 1); zákon č. 309/2006 Sb. v platném znění (§ 2), Manipulace s břemeny, skladování – nařízení vlády č. 101/2005 Sb.; nařízení vlády č. 361/2007 Sb.; nařízení vlády č. 591/2006, příloha č. 3, část I.; ČSN 26 9030; ČSN 73 0845 Požární bezpečnost staveb. Sklady.

Obsah školení - probíraná témata (osnova školení II – odborná část)

- Pracovní a provozní objekty a prostory – zákoník práce - zákon č. 262/2006 Sb. v platném znění (§§ 102, odst. 1, 224, 248 odst. 1); zákon č. 309/2006 Sb. v platném znění (§ 2), Manipulace s břemeny, skladování – nařízení vlády č. 101/2005 Sb.; nařízení vlády č. 361/2007 Sb.; nařízení vlády č. 591/2006, příloha č. 3, část I.; ČSN 26 9030; ČSN 73 0845 Požární bezpečnost staveb. Sklady,
- Manipulační vozíky - ČSN 26 8805 Manipulační jednotky s vlastním pohonem. Provoz. Údržba. Opravy a technické kontroly; ČSN EN 1755 (26 8815) Bezpečnost manipulačních vozíků. Provoz v prostředí s nebezpečím výbuchu. Použití v hořlavých plynech, mlhách a prachu; ČSN ISO 3691+Amd 1 (26 8812) Motorové vozíky. Bezpečnostní předpisy; ČSN EN 1525 (26 8850) Bezpečnost motorových vozíků. Vozíky bez řidiče a jejich systémy; ČSN ISO 1756 (26 8621) Bezmotorové vozíky. Převážné plošiny. Hlavní rozměry;
- Organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky - nařízení vlády č. 168/2002 Sb.,
- Zakázané práce ženám a mladistvým - zákoník práce - zákon č. 262/2006 Sb. §103, odst. 1 písm. h) a odst. 4, § 41, odst. 1, písm. c) a g);
- Zákon č.309/2006 Sb. §7, odst. 6 a § 9, odst. 4, písm. a), a vyhláška MZd ČR č. 288/2003 Sb.;
- Bezpečnostní značky a signály - zákon č. 309/2006 Sb. v platném znění (§ 6), nařízení vlády č. 11/2002 Sb. ve znění č. 405/2004 Sb., ČSN ISO 3864;
- Rizika při práci – prevence rizik – zákoník práce - zákon č. 262/2006 Sb. v platném znění (§§101, odst. 1, 3, 4, 102, odst. 3 - 5); zákon č. 309/2006 Sb. v platném znění (§9).
- Identifikace, hodnocení rizik, minimalizace rizik v souladu se zaměřením a provozovanými činnostmi firmy
- Seznámení se speciální dokumentací firmy
- Identifikace a zhodnocení pracovních rizik dle platných právních předpisů

- Kategorizace dle platných právních předpisů - konkrétní zařazení jednotlivých prací do jednotlivých kategorií, rozhodnutí zaměstnavatele nebo krajské hygienické stanice o zařazení jednotlivých prací do kategorií
- 24-65-001 cz Manipulace s chemickými látkami a přípravky
- 24-65-002 cz Práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným a kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým
- 24-65-003 cz Vzájemná informovanost zaměstnavatelů působících na jednom pracovišti o rizicích a přijatých opatřeních v BOZP
- 24-65-004 cz Prevence a řízení rizik z hlediska nebezpečí požáru a výbuchu
- 24-65-005 cz Kategorizace práce v rámci firmy
- 24-65-007 cz Poranění, pracovní úrazy a skoronehody
- 24-65-008 cz Práce s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky
- 24-65-009 cz Stanovování a používání osobních ochranných pracovních prostředků

Součástí školení je rovněž seznámení s Místními bezpečnostní předpisy. Každý zaměstnanec je s MBP prokazatelně seznámen před začátkem výkonu své práce na určitém úseku, je seznámen s konkrétními riziky a jejich eliminací. Originály složek s MBP a podpisové archy jsou umístěny u vedoucích jednotlivých pracovišť, kopie MBP jsou na nástěnkách ve výrobě a na intranetu. U THP pracovníků je seznámení s MBP součástí školení BOZP.

Dále jsou rozpracována následující témata:

- Osobní ochranné prostředky a pomůcky
- Pracovní úrazy a poranění
- Elektrická zařízení a jejich používání (zacházení s elektrickým zařízením pracovníky seznámenými)
- Záchranný postup při úrazu elektrickým proudem
- Práce zakázané těhotným ženám a mladistvým
- Závodní preventivní lékařská péče a informace o závodním lékaři
- Základní bezpečnostní pokyny v částech I - VII

- Bezpečnostní značky a signály
- Seznámení s hlavními riziky u firmy KOSTAL CR, spol. s r.o.
- Důležitá telefonní čísla

Lze konstatovat, že obsah školení splňuje požadavky právních předpisů ČR, avšak u některých právních předpisů (např. nařízení vlády č. 361/2007 Sb.) postrádám uvedení konkrétních paragrafů, s nimiž byli zaměstnanci seznamováni. U osnovy označení I – obecná část jsou uvedeny některé právní předpisy, které se práce zaměstnanců přímo netýkají a nevztahují se k rizikům, s nimiž mohou zaměstnanci přijít na pracovišti do styku. Seznamování s nimi je tedy nadbytečné.

6.10 Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků

Společnost KOSTAL CR, spol. s r.o. má zpracován interní dokument nazvaný SMĚRNICE 24-65-009 - Stanovování a používání osobních ochranných pracovních prostředků. Nelze-li rizika vykonávané práce odstranit nebo dostatečně omezit technickými prostředky nebo opatřeními v oblasti organizace práce, poskytuje KOSTAL CR, spol. s r.o. na základě vyhodnocení těchto rizik zaměstnancům KOSTAL CR, spol. s r.o. a i zaměstnancům, kteří se s jeho svolením pohybují (pracují) na pracovištích, bezplatně OOPP (pokud na základě smluvního vztahu tyto OOPP neposkytuje zaměstnavatel, jehož zaměstnanci se na pracovištích s jeho souhlasem pohybují – pracují). Způsob, podmínky a dobu používání OOPP stanovuje v KOSTAL CR, spol. s r.o. specialista BOZP, popřípadě lékař závodní preventivní péče v souladu s nařízením č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a to na základě četnosti a závažnosti vyskytujících se rizik, charakteru a druhu práce a pracoviště a s přihlédnutím k vlastnostem těchto OOPP. OOPP musí být po dobu užívání účinné proti vyskytujícím se rizikům a jejich používání nesmí představovat pro zaměstnance další riziko. S vyhodnocenými riziky z hlediska BOZP, opatřeními k zamezení jejich vzniku a případným používáním předepsaných OOPP pro konkrétní práci nebo pracoviště, jsou zaměstnanci v rámci vstupního školení seznámeni. Osoba odborně způsobilá v prevenci rizik (dále též specialista BOZP) rovněž stanovuje a udržuje seznam OOPP používaných v KOSTAL CR, spol. s r.o., podle něhož jsou OOPP poskytovány zaměstnancům, případně zaměstnancům

jiných firem (pokud smluvním vztahem obou společností není stanoveno jinak) a případným návštěvám, které se s vědomím zaměstnavatele zdržují na jeho pracovištích. Tento seznam je zveřejněn na intranetové síti KOSTAL CR, spol. s r.o. a je specialistou BOZP průběžně aktualizován a doplňován vždy při vzniku nových zdravotních a bezpečnostních rizik, souvisejících se zaváděním nové technologie nebo se změnou pracovních podmínek, které jsou identifikovány, vyhodnoceny a vyžadují použití OOPP. Zaměstnancům, kteří přicházejí do styku s látkami, které mohou způsobit podráždění pokožky nebo její znečištění, poskytuje KOSTAL CR, spol. s r.o. čisticí prostředky a regenerační krémy. Množství poskytovaných mycích prostředků se řídí charakterem práce a je rozděleno na skupiny dle přílohy k nařízení č. 495/2001 Sb., kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků.

Každý zaměstnanec je povinen používat ochranné prostředky k předepsanému účelu. Poškození OOPP zaměstnanci bez zbytečného odkladu hlásí přímému nadřízenému, který zajistí jejich výměnu. Při úmyslném nebo prokazatelně nedbalém zacházení s přidělenými OOPP, nebo prokázaným používáním OOPP pro jiné činnosti, než pro které byly poskytnuty, může být po uživateli požadována přiměřená náhrada za poškození nebo opotřebení OOPP. Vedoucí pracoviště odpovídá za vybavení zaměstnanců stanovenými OOPP, a to před započítím práce, pro kterou jsou OOPP určeny. Zaměstnancům, kteří vykonávají práce a činnosti vyžadující použití ochranných pomůcek jen příležitostně nebo nepravidelně, jsou poskytovány jen po dobu práce, pokud vedoucí pracoviště nerozhodne jinak. Zaměstnanec je povinen vrátit OOPP, které mu byly zapůjčeny pouze na krátkodobou práci nebo jednorázově, ihned po skončení této práce. Nevrácené OOPP mohou být pracovníkům předepsány k úhradě ve výši odpovídající míře běžného opotřebení.

6.11 Prověrky BOZP

Společnost KOSTAL CR, spol. s r.o. plní svou povinnost stanovenou v § 108 odst. 5 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů – organizuje prověrky BOZP na všech pracovištích a zařízeních zaměstnavatele. K veřejným prověrkám BOZP je vydán metodický pokyn, jímž je určena prověřková komise, kterou tvoří dva zaměstnanci společnosti - osoby odborně způsobilé v prevenci rizik (specialista BOZP a technik BOZP), a na vyžádání pak mohou být přizváni další odborní a vedoucí zaměstnanci společnosti – jednatel společnosti, vedoucí výroby, vedoucí příslušných úseků, vedoucí provozů, závodní lékař, technik požární ochrany, ekolog a zástupce zaměstnanců pro oblast BOZP. Je stanoven termín konání prověrky a po jejich skončení specialista BOZP následně vyhodnotí jednotlivé závady a ve spolupráci s ostatními členy komise zpracuje opatření k odstranění zjištěných závad a nedostatků v určeném termínu.

Cílem veřejných prověrek je mimo jiné ověřovat stav ve vývoji úrazové a zdravotní prevence na pracovištích, komplexní prověrka dodržování zásad BOZP, doplněné o poznatky požární ochrany a ochrany životního prostředí, včetně zabezpečení odstraňování zjištěných závad.

Je stanoveno, že prověřková komise zvláště prověří:

- dodržování místních provozních řádů společnosti (MBP, MPBP, SM)
- pracovní úrazovost a výskyt nemocí z povolání
- stav provozních a skladovacích prostorů, komunikací, strojů a zařízení se zřetelem na plnění požadavků podle příslušných předpisů
- vybavení pracovišť konkrétními pravidly k zajištění bezpečnosti práce, návody k obsluze strojů a zařízení. Dodržování limitů ručního zdvihání a přenášení břemen
- úroveň osvětlení, vytápění a větrání pracovišť, prašnost, hlučnost, vibrace, úroveň sociálních zařízení, šaten, odpočinkových místností s důrazem na jejich dostatečnou kapacitu
- provádění kontrol a činností spojených s BOZP jednotlivými vedoucími

- plnění povinností na úseku vstupních, periodických a výstupních lékařských prohlídek
- přidělování OOPP, hospodaření s nimi, vedení evidence spotřeby, jejich používání
- dodržování zákazu používání alkoholických nápojů a omamných látek v pracovní době
- dodržování předpisů požární ochrany, ochrany životního prostředí a předpisů k zajištění BOZP
- úroveň a stav revizí na vyhrazených technických zařízeních, odstraňování závad
- zda zaměstnavatel v rozsahu své působnosti vytváří podmínky pro bezpečnou a zdraví neohrožující práci v souladu s předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a o bezpečnosti technických zařízení, atd.

Roční prověrka BOZP se týká všech provozů, výrobních i nevýrobních prostor a všech procesů (výrobních i podpůrných), které se ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o. uplatňují. Součástí prověrky je i kontrola stavu zavádění systému managementu BOZP do společnosti, tvorba systémové dokumentace a její uplatňování v praxi. Roční prověrka BOZP je jedním z prvků, které při citlivém přístupu všech zainteresovaných stran, může být velmi podstatnou a přínosnou částí BOZP a nejen symbolickým naplněním požadavku zákoníku práce.

7. Závěr

System bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, stejně jako legislativní systém s touto problematikou spojený, je oblast rozsáhlá a neustále se vyvíjející. Jako měrnou jednotku funkčnosti přijímání legislativních změn, které by měly vést ke zlepšení BOZP, lze s trochou nadsázky použít vývoj trendu počtu pracovních úrazů. Ze skutečností, zjištěných v rámci mé práce vyplývá, že pracovní úrazovost, zejména smrtelná má v České republice dlouhodobě klesající trend. Toto se rovněž potvrzuje při zkoumání stavu v konkrétním podnikatelském subjektu, kde dokonce za sledované období nedošlo k žádnému smrtelnému úrazu. Rovněž nebyl zaznamenán žádný případ výskytu nemoci z povolání, či případu ohrožení nemocí z povolání.

Ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o. má počet pracovních úrazů, ať s pracovní neschopností, nebo bez ní, od roku 2008 strmě klesající tendenci, nicméně i přes podrobně propracovaný systém BOZP k pracovním úrazům docházelo. Jednalo se ovšem o pracovní úrazy, způsobené především selháním lidského činitele. Úroveň aplikace právních předpisů z oblasti BOZP ve společnosti KOSTAL CR, spol. s r.o. závisí na mnoha aspektech. Jedním z nich je i přístup nejvyššího vedení společnosti k otázkám BOZP. Řešení těchto otázek je ve společnosti nedílnou součástí činnosti managementu a je rovněž součástí integrovaného managementu systému řízení společnosti. Proto se bezpečnost a ochrana zdraví při práci uplatňuje ve všech procesech ovlivňujících činnost všech zaměstnanců a v konečné fázi se projevuje i na produktech této společnosti.

Dalším pozitivním zjištěním je aplikace propracovaného systému přenášení legislativních předpisů na jednotlivé řadové zaměstnance. Dlouhé osnovy a vyjmenovávání paragrafů a odstavců jsou pro zaměstnance, který má o této problematice jen malé nebo vůbec žádné představy dosti nezáživné. Proto zde bylo přistoupeno k zapracování požadavků na BOZP do nenásilné a jednoduché formy. Z rizikových analýz a legislativních požadavků formou jednoduchých interních dokumentů byla vytvořena srozumitelná bezpečnost práce a ochrany zdraví při práci i pro řadové zaměstnance.

8. Seznam použitých zdrojů

1. Brácha J., Mráz V., Školení zaměstnanců o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci“, 115 publikace, vydalo IVBP Brno, 2004
2. EU 2009.cz, Inspekce práce v České republice, České předsednictví v Radě EU, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, ISBN 978-80-86878-97-3
3. Kolektiv autorů, Bezpečnost a ochrana zdraví při práci v malých a středních podnicích, Státní zdravotní ústav, 2003, ISBN: 80-7071-212-0
4. Kolektiv autorů, II. Osobní ochranné pracovní prostředky, 1991, ISBN 80-7032-349-3 (2. díl)
5. Kottnauer, Kubíčková, Komentář k zákonu o inspekci práce, Praha: ASPI, 2006, ISBN 80-7357-181-1
6. Novák, CSc., Technická spolupráce: BETIS spol. s r.o., Praha 9 - Běchovice, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, Praha, 2004
7. Novotný K, Soubor vzorů hodnocení pracovních rizik možného ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců, 77 publikace, 2000
8. Petru, Tomeček a kolektiv autorů „Bezpečnost práce“ aktuální příručka bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, 2010 část 3 díl 10 kapitola 3. 1. str. 1
9. Tureček J, Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, právní úprava z pohledu praktické aplikace, RoVS, 2009
10. Vojta Z, Panagopulu M, Osobní ochranné pracovní prostředky, 1991, ISBN 80-7032-337-X (1. díl)
11. Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v.v.i., Analýza smrtelné pracovní úrazovosti v ČR v roce 2009, Ing. Petr Mrkvička, Praha 2010
12. Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů
13. Zákon č. 262/ 2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zdroje informací na internetu:

Český statistický úřad: <http://www.czso.cz>

Státní úřad inspekce práce: <http://www.suip.cz>

Výzkumný ústav bezpečnosti práce: <http://www.vubp.cz>, <http://www.bzp.cz>